

Sneløven

20. årgang nr. 1 · Marts 2010

DEMONSTRATION MOD REGERINGENS TIBETERKLÆRING

4

DANMARKS SYN PÅ TIBETS STATUS

12

TIBET EFTERÅRET 2009

27

Tidsskrift udgivet af Støttekomiteen for Tibet

Sneløven
udgives af Støttekomiteen for Tibet.
ISSN 0907-2365
Bladet sendes til alle medlemmer
samt personer tilknyttet
Støttekomiteens arbejde.

Sneløven udkommer mindst 3 gange
årligt. Oplag 500 eksemplarer.

Ansvarshavende redaktør

Kasper Lauritzen

kaslau@hotmail.com

Tryk

Eks-Skolens Trykkeri ApS
Miljøcertificeret DS/EN ISO
14001:1996

Design

Janne Wedenborg

Artikler med navngiven forfatter
udtrykker ikke nødvendigvis
Støttekomiteens synspunkter.

Indlæg modtages gerne pr. email.
Annoncer koster 500 kr/halvside
og 800 kr/helside.

Støttekomiteen for Tibet, Danmark,
er en uafhængig, privat, dansk for-
ening, hvis formål det er med frede-
lige midler:

1. at informere om forholdene i Tibet
2. at støtte tibetanernes krav om over-
holdelse af menneskerettighederne
3. at støtte det tibetanske folks krav
om et frit og uafhængigt Tibet
4. at støtte tibetanernes kamp mod
økonomisk, kulturel og økologisk
ødelæggelse
5. at støtte de tibetanske flygtninge

Støttekomiteen for Tibet

Ryegade 90 A
2100 København Ø
Åbent tirsdage 16-18

Tlf. 35 43 66 90 kontor
Tlf. 35 43 74 31 formand
Tlf. 66 19 37 01 kasserer

Giro 9570-2719134
Email tibet@forening.dk
Internet www.tibetkomite.dk

Medlemskab: kr. 250,-
(stud., pens., arb.løse 200,-)

Støttemedlemskab: kr. 350,-

Dette første nummer af Sneløven i jerntigerens år - år 2137 ifølge den tibetanske kalender - drejer sig især om den erklæring om Tibet, som den danske regering sendte til Kina den 9. december. Hovedvægten er lagt på en gennemgang af Danmarks Tibetpolitik siden 1950 og på skiftende danske regerings syn på spørgsmålet om Tibets status.

Som baggrund bringer vi desuden en artikel om Tibets historie før 1950 og en personlig rejseberetning fra Tibet, der fokuserer på udviklingen efter de store demonstrationer i 2008.

Vi håber, at der kommer mange til vores demonstration på Tibets nationaldag den 10. marts mod regeringens verbalnote til Tibet - og til generalforsamlingen den 31. marts.

God læsning!

Redaktionen

**HAR DU LYST TIL AT BLIVE AKTIV I KOMITEEN?
VI MANGLER ISÆR FOLK TIL INFORMATIONS-
ARBEJDET, PR OG FONDSANSØGNINGER**

**Kom og kig, få en snak, køb en bog
eller ring på tlf. 35 43 66 90 i åbningstiden tirsdage 16-18.**

Indlæg til Sneløven sendes til
Støttekomiteen for Tibet, Ryegade 90 A, 2100 København Ø,
tibet@forening.dk

Næste deadline: 15. april 2010

Forsidefoto. Global Day of Action 12.12.2009 © Cheme Andersen

Miljøcertificeret:
Denne tryksag er Svanemærkegodkendt

Leder ... Danmark overgiver sig til Kina	5
Nyheder fra og om Tibet	6
Verbalnote til de kinesiske myndigheder om det dansk-kinesiske forhold	11
Danmarks forhold til Tibet	12
Tibets historie før Kinas invasion i 1949	25
Tibet efteråret 2009 - hvad skete der efter demonstrationerne i 2008?	27
Indkaldelse til generalforsamling i Støttekomiteen for Tibet	31
På vej	32

DEMONSTRATION PÅ TIBETS NATIONALDAG DEN 10. MARTS

VI DEMONSTRERER MOD REGERINGENS VERBALNOTE TIL KINA OM TIBET

CHRISTIANSBORG SLOTSPLADS

ONSDAG DEN 10. MARTS 2010 KL. 17.00

**STOP DANMARKS KNÆFALD FOR KINA
KINA VÆLGER IKKE VORES VENNER
TIBET ER IKKE KINA
STØT TIBETANERNES RET TIL SELVBESTEMMELSE**

Regeringens holdning er ikke det danske folks
Danskerne støtter frihed, regeringen støtter Kina
Når regeringen forråder Tibet, forråder den os

Vi byder på varm te til alle fremmødte.
Medbring gerne stearinlys og tibetanske flag!

Programmet omfatter bl.a.:

MUSIK OG SANG

AF METTA KIM CARTER

AKKOMPAGNERET AF THOMAS THOR OG JENS CHRISTIAN NIELSEN

TALE AF STØTTEKOMITEEN FOR TIBET

VI TÆNDER LYS OG MINDER OM DE MENNESKERETTIGHEDER, DER KRÆNKES I TIBET

TALE AF KAMAL QURESHI (SF)

TALE AF PEMA ANDERSEN (STUDERENDE FOR ET FRIT TIBET)

OPLÆSNING AF DALAI LAMAS 10. MARTS TALE

DEN TIBETANSKE NATIONALSANG

Arrangører:

Støttekomiteen for Tibet
Studerende for et Frit Tibet
Det Tibetanske Samfund i Danmark

Det var med chok og vantro, at Tibets regering i eksil på FN's menneskerettighedsdag den 10. december modtog nyheden om, at den danske regering med godkendelse fra Folketingets Udenrigspolitiske Nævn ensidigt havde erklæret i en verbalnote til Kina, at Danmark anerkender Kinas suverænitet over Tibet, modsætter sig Tibets uafhængighed og tager Kinas modstand mod vore møder med Dalai Lama „meget alvorligt“.

Det eneste andet land i vores del af verden, der har præsteret samme fuldstændige tilsidesættelse af tibetanske interesser, er Frankrig, men den franske udtalelse går ikke nær så vidt som den danske. Danmark er et land, der hævder at gå i krig for at befri folk fra undertrykkende regimer, men når det har de mindste potentielle konsekvenser for vor egen handelsbalance, har regeringen og partier lige fra de Konservative til SF nu afsløret, at alle de fine principper er til salg. Der vil gå mange år før Danmark igen kan påkalde sig respekt, når det gælder kampen for menneskerettigheder og selvbestemmelse.

Det ligger lige for at konkludere, at Støttekomiteen for Tibets arbejde gennem snart 21 år har været spildt. Derfor har det været meget opmuntrende at se og høre de utallige spontane reaktioner til støtte for Tibet, som verbalnoten har forårsaget i medierne. Det viser, at regeringen er helt ude af trit med den danske befolkning i dette seneste udenrigspolitiske sporskifte af dimensioner.

For det er hykleri, når regeringen og dens støttepartier hævder, at verbalnoten ikke er udtryk for nogen ændring i Danmarks Tibetpolitik. Udenrigsministeriet har haft store problemer med at svare på, hvornår Danmark skulle have anerkendt Kinas suverænitet i Tibet, hvis verbalnoten ikke gjorde dette for første gang. Som vi viser i en lang artikel om Danmarks syn på Tibets status gennem tiderne, har Tibetpolitikken undergået mange ændringer siden 1950. Skylden for ansvarsforflygtigelsen ligger selvfølgelig hos politikerne, der ikke ligesom Storbritanniens regering trods alt turde indrømme, at den skiftede kurs, da den i 2008 kom med en lignende erklæring en anerkendelse af Kinas suverænitet, der forrædte det tibetanske folk, som UK havde haft så nære forbindelser med.

Til forespørgselsdebatten den 4. marts har regeringen anmeldt en tekst til vedtagelse, der siger det samme, som regeringen har sagt siden midten af 1990'erne. Medierne har udlagt det som et kursskifte væk fra verbalnoten. Det er det på ingen måde. Det er kun en understregning af, at regeringens politik om at kræve tibetansk selvstyre er uændret. Hvilket selvfølgelig er fint, men det er ingen nyhed. Det ville være en nyhed, hvis regeringen havde sagt noget, der strider imod teksten i verbalnoten, men det har den ikke. Den kritiske journalistiske række desværre ikke langt i dag, og Kinaforskere har frit slag med at udlægge Tibets historie til Kinas fordel.

Hvorfor al den ballade om en simpel konstatering af, hvordan virkeligheden ser ud i dag? For Tibet har jo i praksis været regeret af Kina siden 1951. Jo, balladen skyldes, at Danmark ved at anerkende Tibet som en del af Kina ikke blot har anerkendt en ulovlig besættelse og annektion, men også har blandet sig i og taget stilling til fordel for den ene part i den dialog, der ganske vist på lavt blus føres mellem Tibet og Kina for at finde en løsning på spørgsmålet om Tibets status. Dermed har Danmark utidigt og af egen vindings skyld krænket den af FN anerkendte tibetanske ret til selvbestemmelse og lagt sin vægt i Kinas vægtskål i den uafsluttede forhandlingsproces, der er i gang.

Verbalnotens formulering om respekt for de kinesiske synspunkter i sagen tager desuden den kinesiske propaganda for gode varer, når den retter al sin harme mod Dalai Lama for at udnævne en syndebuk for sin egen fejlslagne politik i Tibet. Hvordan skal Kina herefter læse de danske opfordringer til, at Kina skal gå i egentlige forhandlinger med Dalai Lama? Nu, hvor vi selv har lovet at tænke os godt om, før vi møder ham ...

Både Tibet, Kina og den danske regering skal vide, at den danske befolkning fortsat står bag Tibet. Vi er ikke til salg.

Støttekomiteen for Tibet

Nyt fra og om Tibet

Af Kasper Lauritzen og Anders Højmark Andersen

Planer

Nyt kinesisk topmøde om Tibet

For første gang siden 2001 afholdt den kinesiske topledelse den 18.-20. januar et topmøde for at planlægge sin fremtidige politik i Tibet. Det var det 5. såkaldte Forum for Arbejde i Tibet siden 1980. I mødet deltog mere end 300 af Kinas ledende medlemmer af Kommunistpartiet, regeringen og militæret, inklusive topledelsen fra Tibet Autonome Region og de 4 andre provinser, der har tibetansk befolkning.

Mødet blev ikke offentliggjort før to dage efter, at det var fundet sted, og det er bemærkelsesværdigt, at det blev afholdt kun en uge før det 9. dialogmøde mellem Dalai Lamas repræsentanter og Kinas Kommunistparti. Efter afholdelsen er der kun blevet udsendt nogle få udtalelser om og taler fra mødet.

Det er endnu for tidligt at afgøre, hvilken betydning mødet får, men ifølge International Campaign for Tibet er der et større fokus på udviklingen i Tibets landområder. Denne strategi blev indledt allerede efter det 4. møde i 2001, men hovedvægten på de kinesiske udviklingstiltag i Tibet har siden da fortsat været byområder, infrastruktur og administration.

Iagttagere mener, at der på dette møde har været et øget fokus på at samordne politikken i alle tibetanske områder, selvom der også ved tidligere „arbejdsfora“ har været deltagelse af partisekretærene fra alle områder med tibetansk autonom status.

Tonen overfor Dalai Lama synes også at være ændret til det mildere, men de hadske angreb fortsætter i den kinesiske presse, der for nyligt kaldte den tibetanske leder for mere og mere „skør“ og „sindssyg“.

Kina har også oplyst, at den kinesiske ledelse nu vil til at afholde lignende strategimøder for Xinjiang (Østturkestan), hvor voldsomme uroligheder brød ud i juli 2009.

Kilder: International Campaign for Tibet (ICT), den 29. januar, og Xinhua, den 10. februar

Forhandling

Dialog mellem Kina og Tibet genoptaget

For første gang siden november 2008 mødtes repræsentanter fra Kinas regering og repræsentanter fra Tibet eksilregering den 26.-31. januar i Kina. Mødet foregik på en hemmeligholdt lokation i Beijing og strakte sig over 3 dage. Lodi Gyaltzen Gyari, chefforhandler for den tibetanske delegation, udtalte efter mødet, at „vi ser ingen grund til, at vi ikke skulle kunne finde et fælles grundlag“. Han appellerede desuden til styret i Beijing om at stoppe med at bruge det vildledende prædikat 'separatist' om Dalai Lama.

Den kinesiske hovedforhandler Du Qinglins udtalelser efter mødet rummede ikke megen plads til fortolkning. Han sagde, at Kinas nationale interesser er ukrænkelige, og at „der er ingen plads til diskussion, ingen plads til kompromisser.“

Tibetekspert fra Columbia Universitet, Robert Barnett, udtalte i The Guardian, at det i det hele taget er uklart, hvorfor Kina har indvilliget i at mødes med den tibetanske eksilregering netop nu. Han påpeger dog, at det kan være for at give tibetanerne det indtryk, at Kina er villige til at åbne

op for en form for dialog. Desuden har den hårde kurs udstukket af Kinas regering overfor Tibet medført meget kritik både internt i Kina, men også fra mange vestlige lande. Mødet kan således være en måde at komme noget af kritikken til livs på.

Kilder: ICT, den 27. januar og 2. februar samt The Guardian, den 1. februar

Politivold

Tibetansk nonne død efter tortur

Den tibetanske nonne, Yankyi Dolma, 33, døde den 7. december 2009 på et hospital i Chengdu, Sichuan. Omstændighederne omkring hendes død er uklare, men en kilde beretter, at hun døde efter de kvæstelser, hun havde pådraget sig efter at være blevet udsat for tortur.

Yankyi Dolma og en anden tibetansk nonne, Sonam Yang, 28, blev i marts 2009 anholdt i byen Kardze i Østt Tibet, efter at de havde sunget pro-tibetanske sange og uddelt pamfletter med pro-tibetanske budskaber. Siden da har de begge siddet i fængsel, og først i august måned fik nonnernes familier kendskab til deres opholdssted.

Yankyi Dolmas død på hospitalet i Chengdu har vakt stor furor blandt mange tibetanere. Tibetan Centre for Human Rights and Democracy (TCHRD), har bedt om en øjeblikkelig, tilbundsående og uafhængig undersøgelse af de omstændigheder, der førte til Yankyi Dolmas død.

Kilder: www.tibet.net og TCHRD, den 7. december

Restriktioner

Kina forbyder religiøs højtid

De kinesiske myndigheder har forbudt en årlig, religiøs forsamling af munke i Barkham amt. Tsemahøjtiden, der foregår i den 11. måned i den tibetanske månekalender, danner årligt rammen om en månedslang religiøs markering, der tiltrækker munke fra omkring 50 forskellige klostre i regionerne Kham og Amdo. Myndighederne havde varslet anholdelser af munke og eventuelt nedlukningen af det kloster, der skulle afholde forsamlingen, hvis planlægningen af højtiden fortsatte.

Sidste år var der også restriktioner ved samme lejlighed. For at undgå større forsamlinger af munke, forbød de kinesiske myndigheder munkene i at mødes og markere højtiden sammen.

Kilde: Eksilregeringen i Dharamsala, ifølge www.phayul.com, den 29. december

Fængsling

Tibetansk lama idømt otte og et halvt års fængsel

Den tibetanske lama, Phurbu Rinpoche fra Kham, Østt Tibet, er blevet idømt en fængselsstraf på otte og et halvt år som følge af urolighederne i Tibet i marts 2008. Han blev dømt for ulovlig våbenbesiddelse og ulovlig brug af regeringsbygninger. Han fik ikke selv lov til at vælge sit forsvar, men fik tildelt to forsvarsadvokater fra Beijing. Forsvarsadvokaterne, Li Fangping og Jian Tianyong, måtte endvidere ikke være tilstede under store dele af retssagen. De har begge udtalt, at anklagerne mod Phurbu Rinpoche „var uklare“, og at „der ikke var tilstrækkelige beviser“. 40 andre forsvarsadvokater blev nægtet at arbejde for Phurbu Rinpoche.

Inden Phurbu Rinpoche modtog sin dom, kunne de to forsvarsadvokater rapportere, at han var blevet tortureret under politiets varetægt. Phurbu

Rinpoche fik blandt andet at vide, at hvis ikke han tilstod, at våbnene og sprængstoffet var hans, ville politiet også hente hans kone og barn.

Kilde: ICT, den 4. januar 2009

Dødsfald

Ngapø Ngawang Jigme er død

Den 23. december 2009 døde den tidligere tibetanske minister, Ngapø Ngawang Jigme, 99 år gammel. Ngapø Ngawang Jigme var manden, der overgav de tibetanske styrker til Folkets Befrielsehær i 1950 og øverste repræsentant for den tibetanske delegation, der den 23. maj 1951 underskrev den 17-punktsaftale, der indlemmede Tibet i Kina til gengæld for en garanti om tibetansk autonomi og religionsfrihed.

Ngapø Ngawang Jigme var i mange år efter den kinesiske besættelse den højst placerede tibetaner i det kinesiske politiske system.

Kilde: Reuters, den 23. december

Ytringsfrihed

Dhondup Wangchen idømt fængselsstraf

Den tibetanske filminstruktør, Dhondup Wangchen, har siden den 26. marts 2008 siddet varetægtsfængslet for at have instrueret dokumentarfilmen „Jigdre: Leaving Fear Behind“. Filmen handler om tibetanernes liv under kinesisk besættelse og er bygget op omkring interviews af tibetanere om emner som Dalai Lama og de Olympiske Lege.

Den 28. december 2009 blev Dhondup Wangchen idømt 6 års fængsel. Under retssagen blev han repræsenteret af forsvarsadvokaten Li Dunyong, der blev beskikket af den kinesiske regering. Menneskerettighedsorganisationen Human Rights Watch har i stærke vendinger fordømt, at Dhondup Wangchen ikke selv fik lov til at vælge sin forsvarer:

„[Det er en] overtrædelse af Kinas straffelov og Kinas forpligtelser som følge af internationale menneskerettighedsstandarder, der garanterer den anklagede retten til at vælge deres eget forsvar og at mødes med forsvarer under varetægtsfængslingen.“

Li Dunyong rapporterede, at Dhondup Wangchen er blevet udsat for tortur under afhøringerne, og at han stadig har mén mere end et år efter. Dhondup Wangchen har under alle 16 måneders varetægtsfængsling erklæret sig ikke-skyldig i alle anklager.

På baggrund af forholdene op til og under retssagen fordømte Human Rights Watch allerede den 3. august enhver dom, som måtte blive tildelt Dhondup Wangchen:

„Enhver dom mod Dhondup Wangchen under de givne omstændigheder vil ikke have nogen som helst gyldighed“.

Kilde: www.tibet.net, den 6. januar

Ny rapport

Tortur og fængslinger udbredt i Østt Tibet

International Campaign for Tibet (ICT) udgav den 2. december 2009 en rapport, der dokumenterede udbredte menneskerettighedskrænkelser i Østt Tibet. Chamdo i Tibet Autonome Region (TAR) er af de kinesiske myndigheder blevet udnævnt som frontlinje i en kampagne, der arbejder for „patriotisk genopdragelse“ af tibetanerne. Netop i Chamdo har der siden demonstrationerne i marts 2008 været stigende tibetansk utilfredshed med det kinesiske styre.

I et forsøg på at komme utilfredse tibetanere i forkøbet har Kinas Kommunistiske Parti (KKP) skærpet sikkerheden i området. Indsættelsen af „hjemmeværnsgrupper“, øgede militærstyrker og flere kontrolposter til at monitorere befolkningens gøren og laden er eksempler på den styrkede kinesiske indsats mod potentielle demonstranter.

På trods af myndighedernes fokus på „social stabilitet“ – kendetegnet

ved førnævnte sikkerhedsforanstaltninger – er protesterne mod det kinesiske styre fortsat. Der har været adskillige konfrontationer mellem lokale tibetanere og sikkerhedsstyrker, når tibetanere har nægtet af tage afstand fra Dalai Lama, og i sommers blev otte tibetanere anholdt efter at have protesteret mod konstruktionen af en ny, kinesisk militærbase i området.

Den patriotiske genopdragelse har særligt ramt klostre og andre budhistiske tilholdssteder. I et kloster i Jomda amt blev 200 munke tvunget til at fordømme Dalai Lama. Da de nægtede, så de sig nødsaget til at flygte fra klosteret, der således stod tomt i flere måneder.

I Nemdoklostret blev flere munke anholdt for ikke at være samarbejdsvillige i henhold til uddannelsesprogrammet. Da lokale tibetanere protesterede mod anholdelserne, blev det besvaret med tåregas fra kinesiske sikkerhedsstyrker: „Tibetanerne er meget aggressive for øjeblikket, så vi havde intet andet valg end at besvare protesterne med hårde metoder“, sagde en talsmand fra politiet i et telefoninterview. I Pema Mepa området blev to lokale partimedlemmer – Gyurme Gonpo og Gyaltsang Dorje – fængslet, fordi de ikke havde formået at implementere den patriotiske genopdragelse i området. Da de blev ført til midlertidige militærbarakker i Kyabche, blokerede lokale tibetanere vejen som protest mod anholdelserne. Som svar på blokaden brugte politiet blandt andet tåregas og jernstænger og anholdt 22 demonstranter, som midlertidigt blev anbragt på Kyabche Philosophy College. Her blev de ifølge Radio Free Asia tortureret under afhøringerne.

Rapporten konkluderer, at alle tibetanske områder i Folkerepublikken Kina er præget af stærke restriktioner indenfor kommunikation, bevægelighed og forsamlingsfrihed, men at modstanden mod de kinesiske myndigheder fortsætter usvækket.

Kilde: ICT, den 2. december

Nytår

Op til 30.000 yuan for festligholdelse af Losar

Mange tibetanere ønskede – ligesom sidste år - ikke at fejre det tibetanske nytår af respekt for alle de, der blev dræbt, fængslet eller tortureret som følge af protesterne i foråret 2008. De kinesiske myndigheder vil dog gerne have, at festlighederne foregår som de plejer, og derfor giver myndighederne i Lithangområdet mellem 10.000 og 30.000 yuan som belønning til de tibetanere, der fejrer Losar i år. Det rapporterer radiostationen Voice of Tibet.

Voice of Tibet har talt med en kilde med kontakter i Lithang, der sagde, at de kinesiske myndigheder i flere dele af Tibet opmuntrede de lokale til at fejre det tibetanske nytår den 14. februar med pomp og pragt.

Ifølge en anden kilde havde myndighederne bedt tibetanerne om at fejre Losar for den „økonomiske udvikling og sociale stabilitet“ i Folkerepublikken Kina og for „succes for centralregeringens politik vedrørende minoriteter“. Myndighederne lovede endda at påtage sig alle udgifter for festivitas og underholdning under det tibetanske nytår.

Tibetanere, der stod på god fod med de lokale myndigheder, fik desuden tilladelse til at renovere deres huse og fik pengegaver på op til 30.000 yuan, ifølge Voice of Tibet.

Kilde: Voice of Tibet ifølge Phayul, den 10. februar

Obama

Kina opfordrede Barack Obama til at aflyse møde med Dalai Lama

Kina opfordrede i stærke vendinger USA til at aflyse præsident Barack Obamas møde med Dalai Lama den 18. februar og advarede samtidig om, at mødet ville skade båndet mellem de to lande yderligere. En talsmand fra det kinesiske udenrigsministerium kom med advarslen kun få timer efter,

at Washington annoncerede, at Obama ville møde den tibetanske leder i Det Hvide Hus.

Kina beskylder Dalai Lama for at presse på for tibetansk selvstændighed, hvilket Dalai Lama benægter. Kina mener desuden, at det burde være et basalt princip for USA at vedligeholde de bilaterale relationer med Kina ved at sige nej til et møde med Dalai Lama.

Obama har været under stort pres for at møde Dalai Lama efter at have udsendt et møde i oktober.

„Vi opfordrer USA til at forstå den høje følsomhed ved Tibetrelaterede sager og leve op til deres forpligtelse til at anerkende Tibet som en del af Kina og modsætte sig Tibets selvstændighed“, sagde det kinesiske udenrigsministerium.

En talsmand fra Det Hvide Hus udtalte, at Obama så frem til en konstruktiv dialog med Dalai Lama.

I de sidste to årtier har alle USA's præsidenter mødtes med Dalai Lama, der har en bred støtte i USA. Disse møder bliver set som stærke tegn på den amerikanske forpligtelse overfor menneskerettighederne. Sidste år fortalte Obama Kinas ledere, at han ville mødes med Dalai Lama.

Relationerne mellem Kina og USA har været anstrengte i den sidste tid på grund af flere sager: Washingtons salg af våben til Taiwan, USA's udenrigsminister Hillary Clintons pres på Kina for at få dem til at undersøge de tilfælde af hacking, der gjorde, at Google ville trække sig ud af Kina samt Obamas løfte om en hård linje mod Kina i en valutaenighed.

Kilde: Phayul, den 12. februar

Musik

Tibetansk sanger idømt over et års fængsel på grund af „undergravende sange“

En kinesisk domstol i Malho Tibetanske Autonome Præfektur (i Qinghai-provinsen) har idømt en tibetansk

Demonstranter med Tibets flag, Global Day of Action, 12.12.2009 © Cheme Andersen

sanger et år og syv måneders fængsel for at have produceret et musikalbum med „undergravende sange“. Tashi Dondrup blev arresteret den 3. december sidste år på en restaurant i Xining, hvor han havde holdt sig skjult, siden myndighederne havde forbudt hans album „Torture without Trace“ i november sidste år og udstedt en arrestordre på ham.

Albummet indeholdt 13 sange, der udtrykte længsel efter lederen i eksil, Hans Hellighed Dalai Lama, og omhandlede den kinesiske regerings

angreb på tibetanere i hele Tibet i marts 2008.

Ifølge International Campaign for Tibet har Tashi tidligere været anholdt. I september 2008 blev han beskyldt for at have inkluderet „kontra-revolutionært“ indhold i sangen „Året 1959“. 1959 var året for opstanden i Lhasa og Dalai Lamas flugt i eksil. Tashi blev ved den lejlighed tilbageholdt og udsat for vold i over syv dage af politiet i Xining.

Kunstnere og skribenter har haft en øget risiko i deres virke efter prote-

sterne i marts 2008 på grund af Kinas efterfølgende hårdere kurs, sagde en rapport fra ICT i december sidste år.

Kilde: Phayul, den 30. januar

COP15

Tibet på klimatopmøde i København

Under det nyligt overståede klimatopmøde i København var Tibet

VERBALNOTE TIL DE KINESISKE MYNDIGHEDER OM DET DANSK-KINESISKE FORHOLD

Oversat af Line Næsted Laursen

Den Kongelige Danske Ambassade i Beijing sender sine hilsener til Folkerepublikken Kinas Udenrigsministerium og har den ære at henvise til følgende:

Danmark tillægger den betydelige fremgang af det bilaterale forhold og det frugtbare samarbejde inden for politiske, økonomiske, kulturelle, uddannelsesmæssige, videnskabelige og teknologiske områder siden etableringen af de diplomatiske relationer i 1950 stor betydning. I oktober sidste år underskrev premierminister Wen Jiabao og statsminister Anders Fogh Rasmussen en aftale om et omfattende strategisk partnerskab, som tilstræber at styrke det bilaterale forhold mellem Danmark og Kina yderligere.

De bilaterale forhold er siden 1950 blevet gradvist forstærket gennem større gensidig politisk tillid og respekt og udvidet økonomisk samarbejde og handel, hvilket begge parter har nydt godt af.

Danmark har en mangeårig tradition for venskab med Kina. Danmark var blandt de første lande i verden til at anerkende Folkerepublikken Kina, og forskellige danske regeringer har altid støttet et-Kina-politikken. Et stort antal danskere og danske virksomheder er rejst til Kina, specielt efter Reformpolitikken og Åbningen Udadtil blev iværksat i 1978. I dag samarbejdes der tæt inden for områderne investering, handel, miljø, uddannelse, forskning, turisme, kultur osv.

Vigtigheden af Kina i dansk udenrigspolitik afspejles også i den betydningsfulde diplomatiske tilstedeværelse i de større politiske og handelsmæssige samlingspunkter i Kina. Danmark er repræsenteret ved en ambassade i

Beijing, tre generalkonsulater (Shanghai, Guangzhou og Hongkong) og et konsulat i Chongqing. Det sidstnævnte blev åbnet i 2005 i lyset af den kinesiske Go-West politik og de handelsmuligheder, der opstod af dette initiativ. Også i 2005 blev Det Danske Kulturinstitut i Beijing officielt åbnet, og i 2007 åbnede Danmark et innovationscenter i Shanghai med det formål at samarbejde med ledende kinesiske universiteter og virksomheder inden for områderne videnskabelige og handelsmæssige innovationsprojekter.

Medlemmer af den danske kongefamilie og regeringen gæster jævnligt Kina. Sidste år overværede Hans Højhed Kronprins Frederik, myndiggjort som fungerende statsoverhoved, den historiske åbningsceremoni af de Olympiske Lege i Beijing sammen med medlemmer af den danske regering. Andre besøg på højt niveau omfatter vores statsminister og andre regeringsmedlemmer såvel som besøg af Hans Kongelige Højhed Prinsgemalen og andre medlemmer af kongefamilien. Danmark ser frem til at deltage i næste års EXPO 2010 i Shanghai med en national pavillon centreret omkring Den Lille Havfrue.

Danmark finder venskabsbåndet til Kina meget vigtigt og ønsker at udvikle forholdet på basis af gensidig respekt og med øje for de to landes grundlæggende interesser. Danmark har en strategisk, langsigtet vision for sit forhold til Kina og har intentioner om fortsat at styrke de bilaterale relationer på forskellige områder med det formål at sikre et harmonisk og stabilt dansk-kinesisk forhold.

Danmark er fuldt ud klar over vigtigheden og følsomheden omkring Tibetrelaterede spørgsmål og tillægger

den kinesiske regerings syn på disse spørgsmål stor betydning. Danmark tager den kinesiske modstand mod møder mellem danske regeringsmedlemmer og Dalai Lama meget alvorligt og har behørigt noteret sig de kinesiske synspunkter, at sådanne møder er imod Kinas kerneinteresser og vil behandle sådanne spørgsmål med forsigtighed. I denne forbindelse genbekræfter Danmark sin ét-Kina-politik og sit uforandrede standpunkt, at Tibet er en integreret del af Kina. Danmark anerkender Kinas suverænitæt over Tibet og modsætter dermed sig Tibets uafhængighed.

Vi ser frem til at fejre 60-årsjubilæet for de diplomatiske forbindelser mellem Danmark og Folkerepublikken Kina til maj næste år. Danmark håber på at kunne samarbejde med Kina for at sikre udvekslinger på et højt niveau før, under og efter jubilæet. Danmark vil gerne benytte denne lejlighed til at forny sin invitationen til præsident Hu Jintao om at komme til Danmark som Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's officielle gæst. EXPO 2010 i Shanghai vil også være en glimrende mulighed for at fejre det længevarende og mangefacetterede venskab mellem vore to lande.

Den Kongelige Danske Ambassade i Beijing vil gerne benytte lejligheden til over for Folkerepublikken Kinas Udenrigsministerium at forny sine forsikringer om den højeste agtelse.

<http://www.um.dk/nr/exeres/e0ef02f0-269b-433e-8ff1-6b41782c18c4>

repræsenteret på flere planer. Den internationale sammenslutning af Tibetorganisationer, International Tibet Support Network, deltog gennem sin til formålet oprettede arbejdsgruppe, Tibet Third Pole, som Støttekomiteen for Tibet også var aktiv i. Gruppen var akkrediteret til deltagelse i topmødet, COP15, og arrangerede desuden flere seminarer under det alternative topmøde, Klimaforum09.

Ved den store demonstration lørdag den 12. december var flere hundrede demonstranter mødt op for at gøre omverdenen opmærksom på de konsekvenser, som den globale opvarm-

ning og Kinas forvaltning af Tibets miljø har for det tibetanske plateau og dets indbyggere samt for nationer nedstrøms fra plateauet. Folk fra både Syd-, Nordamerika, Asien og flere lande i Europa var mødt op iklædt yak-kostumer eller yakmasker, og med tibetanske flag og bedeflag svajende i vinden prydede tilhængere af Tibet således meget synlige i demonstrationen. Yakokserne symboliserede nomaderne og deres dyreflokkede, hvis levevis på grund af den globale opvarmning og de aggressive kinesiske tvangsbo-sættelsesprogrammer er under særligt pres.

På flere andre områder blev der ligeledes gjort opmærksom på Tibet. Den tibetanske delegation havde arrangeret en række paneldiskussioner og filmscreeninger, der alle havde til formål at rette verdens øjne mod det tibetanske plateau og de millioner af mennesker, hvis liv afhænger af de floder, der udspringer i Tibet. Nomadernes levevilkår, udbyggelsen af infrastrukturen (herunder jernbanen mellem Kina og Tibet) og minedriften i Tibet var ligeledes blandt de emner, der blev belyst under klimatopmødet.

Global Day of Action 12.12.2009 i København © Cheme Andersen

DANMARKS SYN PÅ TIBETS STATUS

DENNE ARTIKEL ER SKREVET SOM EN KOMMENTAR TIL DEN DANSKE REGERINGS VERBALNOTE TIL KINA OM TIBET OG TIL ET NOTAT FRA UDENRIGSMINISTERIET, SOM DEN 15. DECEMBER UDLAGDE BETYDNINGEN AF VERBALNOTEN OG GENNEMGIK DANMARKS TIBETPOLITIK I ØVRIGT. ARTIKLEN ER ET FORSØG PÅ AT BELYSE, HVORDAN DEN DANSKE TIBETPOLITIK HAR ÆNDRET SIG, SIDEN KINA BESATTE TIBET I 1949-1951. TIL BRUG FOR ARTIKLEN HAR VI BL.A. ANVENDT ÆLDRE DOKUMENTER FRA UDENRIGSMINISTERIETS EGET ARKIV. DER ER FLERE RELEVANTE OPLYSNINGER PÅ KOMITEENS HJEMMESIDE.

Af Anders Højmark Andersen

I lyset af de oplysninger, som Støttekomiteen for Tibet har samlet gennem mere end 20 år, finder vi, at Udenrigsministeriets notat af 15. december (herefter omtalt som 'notatet') om „Danmarks Tibet-politik, herunder folkeretlige aspekter“ og om verbalnoten til Kina af 9. december (herefter kaldet 'verbalnoten') manipulerer med kendsgerningerne. Notatet forsøger at slå fast, at verbalnoten ikke er udtryk for nogen ændring i Danmarks Tibetpolitik, og det argumenterer, at denne politik er i overensstemmelse med Dalai Lamas og tibetanernes holdning.

Vi har ikke haft adgang til alle relevante dokumenter og kan derfor ikke drage endelige konklusioner om Danmarks stillingtagen til Tibets status, men de oplysninger, vi har haft adgang til, er på den anden side tilstrækkelige til at tilbagevise flere af påstandene i notatet. Problemet i notatets fremstilling af sagen er, at det dels udelader en række relevante oplysninger og dels indfortolker nogle holdninger hos tibetanerne, som der ikke er belæg for. Resultatet er, at notatet fremstår som ensidigt og som et forsøg på at retfærdiggøre regeringens verbalnote til Kina, snarere end som den afbalancerede og objektive information, som Folketinget har krav på.

Denne kommentar til notatet er baseret på et studium af deklassificerede akter fra Udenrigsministeriet om Tibet fra 1949 til 1972, referater fra Folketingsdebatter, dokumenter fra Folketinget, Støttekomiteen for Tibet's korrespondance og møder med Udenrigsministeriet i de sidste 21 år samt udtalelser til pressen af danske udenrigs- og statsministre. Desuden har vi rådført os med enkelte eksperter i folkeret.

DANMARKS HOLDNING TIL SPØRGSMÅLET OM TIBETS STATUS

Danmarks ét-Kina-politik

Notatet forklarer, at at den „danske ét-Kina politik betyder, at Danmark anerkender og respekterer Kinas suverænitet og territoriale integritet.“ Dét kan imidlertid ikke være nogen tilstrækkelig definition af, hvad ét-Kina-politikken betyder, da det er almindelig kendt, at den bl.a. omfatter Taiwan, hvor Kina på ingen måde udøver suverænitet - lige så lidt som Kina havde suverænitet i Tibet før besættelsen i 1950. Det centrale element i ét-Kina-politikken kan derfor ikke være Kinas *de facto* suverænitetsudøvelse. Kan den da antages at dreje sig om, at man accepterer de kinesiske territorialkrav?

Heller ikke det giver imidlertid nogen mening, medmindre disse krav på forhånd har været genstand for en præcis specifikation og begrænsning, for Kina har fx gjort krav på den indiske delstat Arunachal Pradesh i de sidste omkring 100 år, ligesom adskillige andre områder langs Tibets grænse til Indien er under indisk kontrol, men samtidig er genstand for kinesiske territorialkrav.

Notatets definition af, hvad ét-Kina-politikken indebærer, efterlades på den måde frit svævende i luften. Notatet forklarer hverken

1. hvornår Danmark vedtog ét-Kina-politikken,
2. hvordan vedtagelsen skete
3. hvilket politisk princip, der ligger til grund for den
4. eller hvilke ændringer indholdet i ét-Kina-politikken måtte have undergået gennem årene

Det er i den forbindelse især værd at bemærke, at notatet ikke henviser til nogen dokumenter eller beslutninger, der redegør for det nærmere indhold i ét-Kina-politikken.

Ét-Kina-politikken fremstår dermed som en tom skal, der kan gives et forskelligt indhold alt efter den udenrigspolitiske situation og det indenrigspolitiske behov. For at kunne anvendes om Tibet, er det derfor nødvendigt at finde et dokument eller en udtalelse, der specifikt udmønter ét-Kina-politikken på netop dette område. En sådan eksplicit udmøntning af ét-Kina-politikkens præcise betydning for Tibet er imidlertid tilsyneladende aldrig sket. Hvis det havde været tilfældet, ville man kunne have henvist til en sådan handling, og det har vi ikke set nogen vidnesbyrd om i de dokumenter, vi har gennemgået.

Ét-Kina-politikken er da også et forholdsvis nyt fænomen i dansk Kinapolitik. Ingen af de dokumenter fra 1949 til 1972 om Danmarks forhold til henholdsvis Tibet og Kina, som vi har haft adgang til, nævner eksplicit nogen „ét-Kina-politik“ eller henviser til Udenrigsministeriets nuværende udlægning af denne politik.

Ét-Kina-politikken opstod først og fremmest i forbindelse med spørgsmålet om Folkerepublikken Kinas og Republikken Kinas (Taiwans) repræsentation i FN. Førstnævnte blev optaget i FN på Taiwans bekostning i 1971.

Folketingsmedlem Ole Bjørn Kraft (KF), der havde været udenrigsminister fra den 30. oktober 1950 til den 30. september 1953, påpegede under et møde i Det udenrigspolitiske Nævn den 14. september 1960, at „de skiftende re-

geringer havde været enige i deres syn på Kina-spørgsmålet bortset fra perioden under Korea-krigen“.¹ Med det henviste han til, at det med undtagelse af en kortere periode efter, at Kina invaderede Nordkorea, havde været dansk politik, at Folkerepublikken Kina skulle optages i FN. Til grund for den betragtning lå, at det reelt var Folkerepublikkens regering, der kontrollerede Kina. Ét-Kina-politikken kan imidlertid ikke reduceres til dette spørgsmål.

Det var nemlig først fra 1966, at den danske politik også endeligt omfattede et ønske om, at „Formosa-regeringen skal udelukkes fra Kinas plads i FN“² og en definition på den egentlige ét-Kina-politik således kunne siges at være opfyldt. Ét-Kina-politikken går med andre ord ikke tilbage til tiden omkring Danmarks anerkendelse af Kina i 1950, som den danske regering ellers har hævdet eller antydnet ved flere lejligheder.

Det har hele tiden netop været spørgsmålet om Kina og Taiwan, der var det centrale og oprindelige mål for ét-Kina-politikken. Det skyldtes, at Folkerepublikken Kina kun ville acceptere diplomatiske relationer med lande, der ikke anerkendte eller havde diplomatiske relationer med Taiwan. Efter en række spørgsmål fra Folketinget om Taiwan påpegede Udenrigsministeriet da også følgende den 12. maj 2004:

„Danmarks og EU's ét-Kina-politik indebærer, at det er Folkerepublikken Kina og ikke Republikken Kina/Taiwan, der anerkendes. Da FN på Generalforsamlingen i 1971 valgte at optage Folkerepublikken Kina som den legitime repræsentant for Kina i FN og tilhørende organisationer, blev Republikken Kina ekskluderet. Både Folkerepublikken Kina og Republikken Kina gør fortsat krav på at repræsentere Kina. Danmark har lige som den øvrige EU-kreds og langt hovedparten af FN's medlemslande anerkendt Folkerepublikken Kina som Kinas legitime repræsentant. *Dette er essensen af ét-Kina-politikken.*“ (vores kursiv)

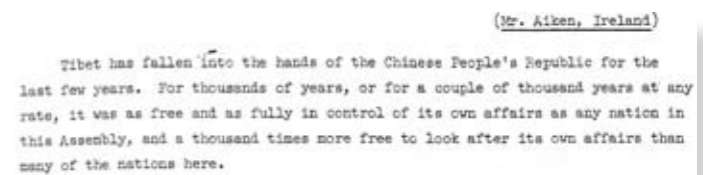
http://webarkiv.ft.dk/Samling/20031/udvbi-lag/URU/B84_bilag5.htm

At ét-Kina-politikken tages i anvendelse om Tibet er tilsyneladende et fænomen, der er væsentligt nyere end ét-Kina-politikken selv. Det hænger sammen med spørgsmålet om en eksplicit dansk anerkendelse af Tibet som en del af Kina, som vi behandler herunder. Foreløbig er det blot vigtigt at bemærke, at ingen af de dokumenter, vi har set fra før 1972, henviser til Tibet som værende omfattet af en ét-Kina-politik, uanset definitionen.³

- 1 Kilde: 3.E.92/60 i 3.E.92/59 UM MIK 02:2, film 138. Møder i Det udenrigspolitiske Nævn.
- 2 Kilde: Oversigt fra den Politisk-Juridiske afdeling Nr. 16/1966, 29. april 1966, 3.E.92/66 (fortrolig).
- 3 Tibet blev nævnt i forbindelse med diskussioner om Kinas optagelse i FN under et møde i Det udenrigspolitiske Nævn den 7. september 1959, men det var for at argumentere, at Kina ikke burde optages „på baggrund af begivenhederne i Tibet“, dvs. p.g.a. Kinas militære indgreb mod den tibetanske folkeopstand, der startede den 10. marts 1959, Dalai Lamas flugt til Indien, nedkæmpelsen af den væbnede tibetanske modstand og den endelige kinesiske magtovertagelse i Tibet. Kilde: 3.E.92/59 UM MIK 02:2, film 138. Møder i Det udenrigspolitiske Nævn.

Tibets historiske forhold til Kina

Når en præcis udmøntning af ét-Kina-politikken er nødvendig for at kunne argumentere, at den indebærer, at Danmark opfatter Tibet som en del af Kina, skyldes det det faktum, at Tibet ikke historisk har været en del af Kina. Tibet kom desuden ikke før 1951 reelt (og ikke før 1959 formelt⁴) under kinesisk suverænitet, og også den faktiske (og ikke kun formelle) suverænitet var et åbent spørgsmål helt frem til 1960'erne. Det var nemlig først da, at de sidste rester af den organiserede væbnede tibetanske modstand på tibetansk jord blev nedkæmpet. Dermed ligger det absolut ikke lige for at konkludere, at en ét-Kina-politik også gælder for Tibet.

Udtalelse af Irlands FN-ambassadør under generalforsamlingen i 1960.

Tibet var fra 1720-1911 tilknyttet det manchuriske qingdynasti (der regerede Kina), men kun som en form for protektorat. Før da var Tibet uafhængigt, og landet har en historie som kongedømme, der går tilbage til godt 100 år før vor tidsregning. Tibets historie er dokumenteret af skrevne kilder på tibetansk fra tidligt i det 7. århundrede.

At Tibet i tiden 1720-1911 med nogen ret kan beskrives som en form for vasalstat under qingkejserne betød ikke, at Tibet havde mistet sin suverænitet. Kina havde i denne periode ikke suverænitet (højhedsret), men højst suzerænitet (overhøjhed/overherredømme) i Tibet. Begrebet 'suzerænitet' bliver brugt om hovedsageligt internationale relationer (dvs. forhold mellem suveræne stater), hvor den ene stat helt eller delvist repræsenterer den anden stat overfor omverdenen. I sin grundbog i folkeret, „International Law“, skriver L. F. L. Oppenheim:

„Modern suzerainty involves only a few rights of the suzerain State over the vassal State which can be called constitutional rights. The rights of the suzerain State over the vassal are principally international rights, of whatever they may consist. *Suzerainty is by no means sovereignty.* It is a kind of international guardians-

- 4 Så sent som i 1960 betegnede et referat fra Udenrigsministeriet den 17-punktsaftale, som Kina tvang Tibet til at underskrive den 23. maj 1951, og som indlemmede Tibet i Kina, som en „suzerænitetsoverenskomst“, altså ikke en indrømmelse af kinesisk suverænitet i Tibet. Kilde: Referat. FN's 16. plenarforsamling. Ad eventuelt punkt på dagsordenen: Tibet. P.J. I. j.nr.5.0.8.a., den 26. august 1960.

hip, since the vassal State is either absolutely or mainly represented internationally by the suzerain State.“⁵ (vores kursiv)

Et suzerænitsforhold ophæver altså ikke vasalstatens suzerænitet. Med andre ord kan man sige, at Tibet var selvstændigt, men ikke helt uafhængigt i dette tidsrum. Tibet underkastede sig i denne periode aldrig qingkejserne og formaliserede aldrig protektoratet gennem nogen traktat. Forholdet mellem Kina og Tibet hvilede især på en personlig forbindelse (tibetansk: *chöyön*) mellem Dalai Lamaen og manchukejseren, hvor Dalai Lamaen var kejserens religiøse overhoved til gengæld for militær beskyttelse.⁶

I det 19. århundrede førte Tibet trods manchuernes indflydelse i nogen grad sin egen udenrigspolitik og indgik traktater med bl.a. Ladakh/Kashmir (1842 og 1852)⁷ og Nepal (1856)⁸. I slutningen af det 19. århundrede forsøgte Storbritannien at opnå handelsrettigheder i Tibet gennem traktater med Kina, men den tibetanske regering respekterede ikke disse aftaler, hvilket førte til en britisk invasion af Tibet i 1904. Efter qingdynastiets kollaps i 1911 udviste de tibetanske myndigheder manchuernes repræsentanter fra landet, og den 13. Dalai Lama erklærede Tibet uafhængigt⁹. Mongoliet var det eneste land, der eksplicit anerkendte Tibet. Det skete gennem en traktat med Tibet den 11. januar 1913¹⁰.

Betydningen af at Danmark ikke har anerkendt Tibet som en selvstændig stat

Spørgsmålet om Danmarks og andre landes manglende anerkendelse af Tibet bruges ofte i den offentlige debat som bevis på, at omverdenen opfattede eller ligefrem anerkendte Tibet som en del af Kina før 1950. Det er en fejlslutning, der

5 Citeret på side 4 i Kina-Tibet. Referat. P.J.I. jr.nr. 5.O.8., Kina-Tibet: politisk forhold, 000650-010858. Pakke I, Udenrigsministeriets arkiv.

6 Kina selv påberåber sig i øvrigt hverken qingdynastiets protektorat eller invasionen i 1949-51 som grundlag for sin nuværende suzerænitsudøvelse i Tibet, men argumenterer at Tibet blev en uadskillelig del af Kina i det 13. århundrede, eftersom det mongolske imperium, der erobrede både Tibet og Kina, „unified the whole of China in 1279“, og at de efterfølgende regimer i Kina arvede retten til at regere Tibet. Kilde: „Tibet – Its Ownership And Human Rights Situation“, p. 4. Beijing 1992: Information Office of the State Council of the People's Republic of China.

7 Ladakhi Letter of Agreement (1842), <http://www.tibetjustice.org/materials/treaties/treaties3.html> og Agreement Between Tibet and Kashmir (1852), <http://www.tibetjustice.org/materials/treaties/treaties4.html>

8 Treaty Between Tibet and Nepal (1856), <http://www.tibetjustice.org/materials/treaties/treaties5.html> og <http://www.tibetjustice.org/materials/treaties/treaties6.html>.

9 Proclamation Issued by His Holiness the Dalai Lama XIII (1913), <http://www.tibetjustice.org/materials/tibet/tibet1.html>.

10 Treaty of Friendship and Alliance Between the Government of Mongolia and Tibet (1913), <http://www.tibetjustice.org/materials/treaties/treaties14.html>.

skyldes et manglende kendskab til betydningen af en anerkendelse i folkeretten. Hvorvidt en stat er suveræn (som fx Taiwan er i dag) afgøres nemlig alene af effektivitetsprincippet, dvs. om den rent faktisk er i stand til at udøve sin magt på et afgrænset territorium og indgå diplomatiske relationer med andre lande. Det har været den dominerende teori i folkeretten siden anden verdenskrig og er især blevet fulgt af lande som Danmark. Det betyder, at anerkendelser af stater er deklatoriske, ikke konstitutive. De bekræfter blot allerede bestående retsforhold. En ny (eller gammel) stats eksistens som folkeretssubjekt „med alle de retsvirkninger, der knytter sig dertil, påvirkes ikke af, at en eller flere stater afslår at anerkende den nye stat“.¹¹

Tibet opfyldte definitionen på en suveræn stat før 1950, hvilket er veldokumenteret.¹² Det var også den danske regerings opfattelse i december 1950, hvor Udenrigsministeriet udarbejdede et baggrundsreferat om Tibets folkeretlige status (se herunder). Hvorvidt en stat også er anerkendt af andre stater er i denne sammenhæng irrelevant, da en anerkendelse som nævnt før er en rent politisk handling, der alene forpligter den anerkendende stat. Taiwan er et udmærket eksempel på en stat, som Danmark ikke anerkender, men som vi alle alligevel ved reelt er helt uafhængig. Tibet var i nogenlunde samme situation fra 1912-1950 bortset fra, at Tibet i modsætning til Taiwan også havde *erklæret* sig uafhængigt, og at befolkningen ikke var kinesere.

Danmarks syn på Tibets status gennem historien

Kort over Tibet, Kina og Mongoliet fra Chr. Grønlund: Prschevskij's Rejser. Kjøbenhavn 1895

Det fremgår af Udenrigsministeriets akter, at den danske regering i 1950'erne og 1960'erne først og fremmest tog bestik af den britiske regerings holdning og viden i spørgsmål vedrørende Tibet. Storbritannien er det vestlige land, der har haft de tætteste forbindelser med Tibet. Det skete i kraft af Storbritanniens kolonihæredømme i Indien og aggressive

11 Kilde: Resolution vedtaget af „folkeretsinstituttet i 1936“, citeret i „Folkeretlige spørgsmål vedrørende anerkendelse af nye stater og regeringer“. Jr. nr. 5.D.34. Udenrigsministeriet, den 5. maj 1965.

12 Listen over relevante kilder er lang, men den mest betydningsfulde og detaljerede gennemgang er M. C. Goldstein: A History of Modern Tibet, 1913-1951. Berkeley 1989.

handelspolitik overfor nabolandene, inklusive Tibet. Fra 1904 til 1947 havde UK – med enkelte afbrydelser – således nære diplomatiske relationer til Tibets regering og dennes leder, den 13. Dalai Lama (1876-1933). De byggede fra 1914 på en traktat, „Anglo-Tibetan Declaration of 3 July 1914“, som Tibet og Storbritannien underskrev i Simla i Nordindien.¹³ Her tilsluttede Tibets og Storbritanniens regeringer sig på den ene side udkastet til en anden - men mislykket - traktat, „Convention between Great Britain, China, and Tibet, Simla 1914“¹⁴, men frakendte på den anden side Kina „the enjoyment of all privileges accruing therefrom“, „so long as the Government of China withholds signature to the aforesaid convention“. Den kinesiske forhandler satte sine initialer på sidstnævnte traktattekst, men Kinas regering ratificerede aldrig aftalen og mistede dermed den ret til suzerænitet i Tibet (betinget af reelt tibetansk selvstyre og afholdelse „from interference in the administration of Outer Tibet“), som var omtalt i udkastet. I kraft af den tibetansk-britiske aftale anerkendte Storbritannien egentlig Tibets fulde uafhængighed. Dog var Storbritanniens officielle politik efter den første verdenskrig at indrømme Kina nominal suzerænitet i Tibet. Helt frem til 2008 anerkendte Storbritannien Kinas „special position in Tibet“, men betingede denne af reel tibetansk autonomi.

Danmark anerkendte Den kinesiske Folkerepublik telegrafisk den 9. januar 1950 – 3 dage efter Storbritannien og 2 efter Norge. Den relativt hurtige anerkendelse skete primært af hensyn til de danske handelsinteresser i Kina. På et møde i Udenrigsministeriet den 30. september 1949 med deltagelse af ØK og Store Nordiske havde man besluttet at give de økonomiske interesser højere prioritet end de politiske¹⁵, inklusive ønsket om at vente på, at den nye kinesiske regering havde anerkendt Kinas internationale forpligtelser.

Udenrigsministeriets akter vedrørende spørgsmålet om Danmarks anerkendelse af Folkerepublikken nævner hverken Tibet eller spørgsmålet om udstrækningen af Kinas territorium. Det tog man ikke stilling til. Det fremgår blot, at man betragtede det som afgørende for anerkendelsen af Kinas nye regering, at den havde effektiv kontrol med „størsteparten af det kinesiske territorium“.¹⁶

Situationen i Tibet den 9. januar 1950 var den, at de kommunistiske styrker nogle måneder forinden havde invaderet det meste af Amdo (Nordøstt Tibet), som indtil da nominelt (men for store områders vedkommende ikke i praksis) hørte under de kinesiske provinser Qinghai og Gansu. Desuden

13 Melvyn C. Goldstein: A History of Modern Tibet, 1913-1951, pp. 832-841. New Delhi 1993 [1989]: Munshiram Manoharlal Publishers. Se også <http://www.tibetjustice.org/materials/treaties/treaties15.html>.

14 <http://www.tibetjustice.org/materials/treaties/treaties16.html>

15 173.D.1.a. Kina. Indrepolitisk forhold. Pakke XI fra 1/7-49-31/12-50.

16 173.D.1.b. Anerkendelse af den folkelige kinesiske republik centralregering. Pakke I afsl. 31/3-50. Se også 173.D.2. Kina, republikkens anerkendelse. Pakke II fra 1945 og 173.D.2. Kina: Republikkens Anerkendelse. Pakke I afsluttet 6/11-1928.

havde Folkets Befrielsehær fået de tibetanske ledere i det centrale og østlige Kham (Østt Tibet) til at overgive sig. Den kinesiske hær tog i de følgende måneder opstilling i flere områder langs grænsen til den uafhængige centraltibetanske stat styret fra Lhasa, men havde endnu ikke overskredet dennes grænser. Centralt Tibet var derfor ikke under kinesisk kontrol, da Danmark anerkendte Kina. Kina invaderede først Centralt Tibet den 6. oktober 1950 (samtidig med at Kina påbegyndte sin invasion af Nordkorea) og nåede kun Lhasa i 1951.

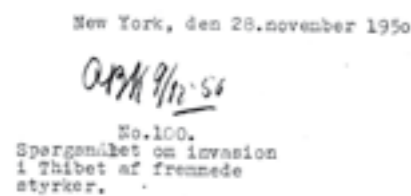
De danske myndigheder behandlede Tibet på lige fod med andre lande i 1947.

Den danske regering var på dette tidspunkt udmærket klar over Tibets status som et selvstændigt land. Det fremgår fx af den 3. danske centralasiatiske ekspeditions bestræbelser på at planlægge en rejse fra Indien til Sikkim, Tibet og videre til Kina¹⁷. Udenrigsministeriet såvel som de danske repræsentationer i Indien og Kina deltog i planlægningen og refererer både i deres interne og eksterne korrespondance til Tibet som en stat og til dennes regering i Lhasa. Den 28. maj 1948 noterede Alex Mørch fra den danske repræsentation i Shanghai, at han havde spurgt den kinesiske regering, om den „ vilde tillade Medlemmer af Ekspeditionen i 1949 at rejse dels fra Khukhu Nor via Tangar og Sining til Alashan“. Kokonorsøen i den nuværende Qinghaiprovins var nemlig adgangsvejen til det første kinesiskkontrollerede område, som ekspeditionen ville ankomme til efter en krydsning af Tibet fra syd. Den kinesiske regering blev ikke spurgt om lov til at krydse Tibet. Til det formål rettede den danske repræsentation i Indien i stedet gentagne henvendelser til Tibets regering ad flere forskellige kanaler, inklusive de britiske embedsmænd, der repræsenterede det nyligt uafhængige Indien i Tibet. Den 10. oktober 1950 fremsendte den kgl. danske gesandt i New Delhi, H. Tøyberg-Frandzen, fx et brev direkte til Dalai Lama fra ekspeditionens leder, Dr. Carl Krebs, som udtrykte håb om, at „the Tibetan Government may find it possible to welcome the Expedition“¹⁸ De danske

17 Se aktpakke 46.R.38. Haslund-Christensen, Henning. Delta-ger i Svend Hedins Ekspedition til Indien m.m. 1927-30. + senere Ekspeditioner (1938-1939) + 3. danske centralasiatiske Ekspedition (1948-49). Pakke I, afsluttet 31/5-51.

18 Ifølge Tøyberg-Frandzens brev nr. 291 til Udenrigsministeriet fra den 11. oktober 1950 (i 46.R.38.) overrakte de danske ekspeditionsmedlemmer og Tøyberg-Frandzen selv brevet til Dalai Lama direkte til den tibetanske finansminister, Tsepon W. D. Shakabpa, der på det tidspunkt befandt sig i Delhi, hvor han ledte en tibetansk mission, der havde til formål at forhandle med

diplomatiske kontakter til de tibetanske myndigheder kan næppe opfattes som en stiltigende dansk anerkendelse af Tibet, men de viser, at de danske myndigheder havde kendskab til de faktiske politiske forhold, og at de handlede derefter.¹⁹

Da El Salvador den 17. november 1950 anmodede FN om at optage spørgsmålet om „Invasion of Tibet by foreign forces“ på den 5. generalforsamlings dagsorden med henvisning til, at Tibet mindst siden 1912 „has enjoyed complete independence“²⁰, gav det anledning til, at det danske udenrigsministerium den 4. og 8. december udarbejdede et „Referat“ om forholdet „Kina-Tibet“, der bl.a. berørte „Tibets folkeretlige stilling“ og „Kinas invasion af Tibet“²¹. Det skete med henvisning til den britiske holdning i spørgsmålet, men uden at Udenrigsministeriet endnu havde indhentet fuld information om Storbritanniens forhold til Tibet. Således tager referatet stilling ud fra „konventionen af 3. juli 1914 mellem Storbritannien, Kina og Tibet“, dvs. Simlakonventionen, men henviser ikke til den egentlige traktat, som UK og Tibet indgik i 1914, og som gjorde Simlakonventionen betinget af kinesisk accept (se foroven). Det betød, at referatet konkluderede, at „Der er næppe Tvivl om at Thibet formelt har staaet under kinesisk Suzerænitet i mange Aar. Men naar den [ulæseligt ord] kinesiske Regering ikke har hævdet dette formelle afhængighedsforhold med Vaabenmagt burde den nye Regering i det mindste begrunde Nødvendigheden af at den

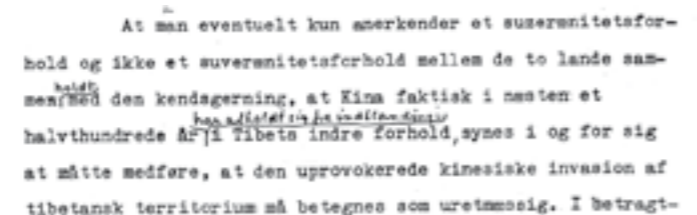
den kinesiske ambassadør og søge anerkendelse af Tibet fra andre lande.

19 Den danske regering havde tidligere haft meget få kontakter til Tibet. I oktober 1908 var den danske legationssekretær P. Ahlefeldt Laurvig fx i audiens hos den 13. Dalai Lama, der var på besøg i Beijing. Laurvig overbragte Dalai Lamaen en gave på vegne af den danske regering og modtog til gengæld et tibetansk tørklæde (kathak) til kong Fredeik den 8. Se Ges.-Arkiver. F 426. Peking. Aflevering 1946. J. nr. 1-28/1908, 1-5/1909.

20 „Letter dated 17 November 1950 addressed to the President of the General Assembly by the Chairman of the Delegation of El Salvador“ i United Nations General Assembly, Fifth session: „Request for the Inclusion of an Additional Item in the Agenda of the Fifth Regular Session“, A/1534, 18 November 1950, i 5.O.8. Kina-Thibet: Politisk forhold, 000650-010858. Pakke I, Udenrigsministeriets arkiv. Spørgsmålet om Kinas invasion af Tibet blev aldrig behandlet i FN, men blev udskudt på ubestemt tid. Det er det stadig.

21 Kina-Thibet. Referat. P.J.I. jr.nr. 5.O.8., Kina-Thibet: politisk forhold, 000650-010858. Pakke I, Udenrigsministeriets arkiv.

foretager et saa drastisk Skridt“ (side 6). Vedrørende Kinas invasion af Tibet konkluderede referatet, at „den kendsgerning, at Kina faktisk i næsten et halvthundrede år har afholdt sig fra indblanding i Tibets indre forhold, synes i og for sig at måtte medføre, at den uprovokerede kinesiske invasion af tibetansk territorium må betegnes som uretmæssig“ (side 4, vores kursiv), og „På forhånd forekommer det berettiget, at den kinesiske aktion mod Tibet drages frem for De forenede Nationers forum“ (side 5).

Dette notat viser med andre ord tydeligt, at den danske regerings holdning ved afslutningen af 1950, dvs. næsten et år efter anerkendelsen af Kina, ikke var, at Tibet var en del af Kina. Udenrigsministeriets embedsmænd følte, at de manglede information for at kunne tage endeligt stilling, men de slog i referatet fast, at Tibet „havde en vis selvstændig status“ (side 5) og nød faktisk selvstændighed, at der „synes at have bestået en vis (fjernere) statsretlig forbindelse mellem Kina og Tibet, men om denne forbindelses nærmere karakter og indhold synes der ikke at herske klarhed“ (ibid.), at Kina højst havde en nominel og ikke en reel suzerænitet i Tibet, og at Kinas invasion af Tibet var ulovlig. Vedrørende kinesiske påstande om, at Tibet er et „indre anliggende“, anfører referatets forfatter, at „det forekommer mig tvivlsomt, om denne betragtning kan holde“ (side 6).

Tibet var i øvrigt ikke et politisk spørgsmål på det tidspunkt. Således blev hverken Tibet eller den kinesiske invasion taget op på møderne i Det udenrigspolitiske Nævn²². I de følgende år sendte de danske repræsentationer i Indien og Kina jævnligt indberetninger hjem om udviklingen i Tibet, omend på et overfladisk plan.

Berlingske Tidende, den 25. august 1959

22 Vi har gennemgået referaterne fra UPN's møder fra juni 1950 til juni 1951, Udenrigsministeriet MIK 02:2, 25X, centralarkivet ca. 1945-. Film nr. 136.

Folkeopstanden i Tibet i marts 1959, den endelige kinesiske magtovertagelse og nedkæmpelse af væbnet tibetansk modstand samt Dalai Lamas og titusinder af tibetaneres flugt til Indien ændrede situationen og gav anledning til et større dansk engagement. Det skyldtes ikke mindst initiativerne til at fordømme Kinas adfærd i Tibet i FN, og at man nu for første gang kunne høre tibetanernes version af deres historie fra dem selv²³.

Fra 1959 til 1966 var Tibet genstand for nogen debat i medierne og blev også af og til taget op i Folketinget. Samtidig drøftede man løbende Kinas optagelse i FN. Den kolde krig satte i høj grad sine spor i diskussionerne, og propagandaen fra begge sider gjorde det vanskeligt at vurdere den faktiske situation i Tibet. Den kolde krig blev også brugt som argument for, at man ikke skulle fordømme Kinas adfærd i Tibet alt for kraftigt. Især Socialdemokratiet, der havde regeringsmagten i denne periode, stod for den principielle holdning, at Kina skulle indtage sin retmæssige plads i FN og fremførte, at det ville bidrage til global afspænding. Hensynet til de danske økonomiske interesser i Kina spillede også fortsat en til tider afgørende rolle.

Prins Peter arrangerede et besøg af Dalai Lamas bror. Dagens Nyheder, den 25. august 1959

Den 21. oktober 1959 stemte Danmark for en af Irland og Malaya fremsatte FN-resolution 1353 (XIV), der i relativt forsigtige vendinger opfordrede til respekt for det tibetanske folks fundamentale menneskerettigheder²⁴. Til brug for afstemningerne under denne og efterfølgende generalforsamlinger i FN udarbejdede Udenrigsministeriet instrukser og baggrundsreferater, der tog stilling til Tibets status, Kinas overgreb mod tibetanerne og mulighederne for at påvirke situationen politisk. Ingen af disse beskrev Tibet som en integreret del af Kina. Et „foreløbigt“ notat fra

23 H. K. H. Prins Peter af Grækenland og til Danmark havde med basis i Kalimpong i Nordindien lavet antropologisk feltarbejde blandt tibetanske flygtninge i løbet af 1950'erne, og med hans medvirken kom der den 23. august 1959 også et møde i stand mellem Udenrigsministeriets direktør Nils Svenningsen og Dalai Lamas ældste bror, Thubten Jigme Norbu, der besøgte Danmark for at søge støtte til Tibet under FN's generalforsamling (Fortrolig notis af Svenningsen, den 26. august 1959, P.J.I. jr.nr. 5.O.8.). Det folkelige engagement kom til udtryk i oprettelsen af Nordens Tibetanerhjælp, der også havde Prins Peter som præsident. Foreningen var medvirkende til, at 20 unge tibetanere i 1960 kom til Danmark for at gå i skole.

24 <http://www.tibetjustice.org/materials/un/un3.html>

den 2. oktober 1959 henviste dog til, at „Kinas højhedsret over Tibet er almindelig anerkendt“²⁵. Et andet notat fra den 10. november bemærkede i delvis modstrid dermed, at det „er almindelig anerkendt, at Tibet gennem årene har været underlagt kinesisk suzerænitet“, men at Kinas indflydelse i Tibet fra 1912 til 1950 havde været „så begrænset, at der nærmest var tale om en de facto selvstændighed for Tibet.“²⁶

I løbet af det næste år skete der en ændring i retning af en tydeligere og mindre tøvende stillingtagen til Tibets selvstændige status og Kinas fremfærd i Tibet, efterhånden som Udenrigsministeriet modtog flere informationer om sagen. Særligt rapporten fra den af International Commission of Jurists (ICJ) nedsatte Legal Inquiry Committee on Tibet, „Tibet and the Chinese People's Republic“, der i august 1960 konkluderede, at „acts of genocide had been committed in Tibet in an attempt to destroy the Tibetans as a religious group“ (p. 3), og at de kinesiske myndigheder i Tibet desuden havde krænket menneskerettighedserklæringens artikel 3, 5, 9, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26 og 27 (pp. 4-5)²⁷, ser ud til for en tid at have tilskyndet de danske myndigheder til en mere principfast holdning i spørgsmålet om fordømmelsen af Kina i FN.

Da Udenrigsministeriet forberedte instruksens til den danske FN-delegation i 1960, beskrev et referat den 26. august Dalai Lama som Tibets „religiøse og politiske overhoved“. Om Tibet hed det indledningsvis:

„Tibet, som grænser til Indien, Kashmir, Kina, Bhutan og Nepal, antages at have en befolkning på ca. 6 millioner. Landets hovedstad er Lhasa. Fra det 7. århundrede var Tibet et selvstændigt kongedømme, men i det 18. århundrede etableredes et vist begrænset kinesisk overherredømme. Under den kinesiske revolution i 1912 uddrev tibetanerne imidlertid de kinesiske embedsmænd og soldater, og Tibet var derefter i realiteten selvstændigt, hvilket dog ikke anerkendtes af Kina. I 1950 invaderede styrker fra Den kinesiske Folkerepublik Tibet, og det følgende år undertegnede en tibetansk-kinesisk suzerænitetsoverenskomst“²⁸ (vores kursiv).

25 Foreløbige bemærkninger vedrørende dansk stillingtagen til Tibet-spørgsmålets optagelse på dagsordenen for FN's 14. plenarforsamling. P.J.I. journal nr. 5.O.8.

26 Notat: Ansøgning om indrejsetilladelse for studieophold for 22 tibetanske flygtninge. P.J.I. jr.nr. 5.O.8.b.

27 De 9 uafhængige juridiske eksperter fra Indien, Filippinerne, Sri Lanka, Ghana, Malaya, Norge og Thailand, der havde skrevet rapporten, konkluderede desuden om Tibets status, at „Tibet was at the very least a de facto independent State when the Agreement on Peaceful Measures in Tibet was signed in 1951, and the repudiation of this agreement by the Tibetan Government in 1959 was found to be fully justified.“ (p. 5).

28 FN's 15. plenarforsamling. Ad eventuelt punkt på dagsordenen: Tibet. P.J.I. jr.nr. 5.O.8.a.

Det er værd at bemærke, at Tibet her omtales i nutidsform som et selvstændigt land, der grænser op til Kina. At Kina specielt efter marts 1959 måtte siges at udøve suveræniteten på det tibetanske territorium ændrede ikke ved denne opfattelse. Både dette og efterfølgende baggrundsreferater henviste til rapporten fra ICJ's Legal Inquiry Committee om Tibet.

I 1960 nåede FN's generalforsamling ikke at drøfte Tibet, men på foranledning af Malaya og Thailand blev emnet igen taget op under den 16. plenarforsamling i 1961. Udenrigsministeriet henviste i et referat fra den 1. september både til det stigende flygtningetal og til reaktionen i „den danske offentlighed“ som argumenter for, at Danmark skulle støtte endnu en resolution, selvom man ikke regnede med, at den ville „indvirke på kinesernes administration af Tibet“²⁹. Under et møde i Det udenrigspolitiske Nævn den 13. september sagde udenrigsminister Jens Otto Krag (S) vedrørende instruksen til FN's plenarforsamling, at „Tibet-spørgsmålet optagelse måtte afgøres af samme overvejelser som vedrørende Ungarn. Den nordiske linie var, at der kunne stemmes for optagelse på dagsordenen.“³⁰

Men efter en advarsel fra den danske ambassadør i Kina til udenrigsministeren om, at man kunne „regne med en overordentlig skarp kinesisk reaktion, der muligvis vil berøre også de diplomatiske relationer mellem Danmark og Kina“, såfremt den danske regering støttede „en resolution, som i realiteten vil være vendt mod Kina og – hvis man anerkender Kinas suveræniteten over Tibet – tillige må betragtes som en indblanding i Kinas indre anliggender“³¹, sendte Udenrigsministeriet den 7. december 1961 en besked til den danske FN-delegation om, at „Udenrigsministeriet ser gerne, at behandlingen af Tibet-spørgsmålet udsættes og mener, at delegationen derfor ikke bør yde nogen særskilt støtte til, at sagen fremmes til behandling før samlingens slutning.“³²

Alligevel stemte Danmark den 20. december 1961 for FN-resolution 1723 (XVI), der udtrykte „alvorlig bekymring“ over den fortsatte undertrykkelse af „det tibetanske folk“ og fremførte, at „these events violate fundamental human rights and freedoms set out in the *Charter of the United Nations* and the *Universal Declaration of Human Rights*, including the principle of self-determination of peoples and nations and have the deplorable effect of increasing international tension and embittering relations between peoples“³³ (vores kursiv). Endvidere opfordrede resolutionen til „cessation of practices which deprive the Tibetan people of their fundamental human rights and freedoms, including their right to self-determination“.

Resolutionen blev vedtaget af et stort flertal: 56 stemmer for, 11 imod og 29 undladelser. Med sin tilslutning til reso-

lutionen har Danmark anerkendt, at tibetanerne er et folk, og at de har ret til selvbestemmelse. Ved ikke kun at henvise til menneskerettighedserklæringen, men også til FN-pagten og til både folkeslag, nationer og lande („countries“)³⁴, bekræfter resolutionen samtidig, at den gælder et internationalt forhold, dvs. en relation mellem lande og nationer. Resolutionens formål er dog tydeligvis at påpege krænkelser af tibetanernes rettigheder, ikke at tage stilling til spørgsmålet om Tibets status eller Kinas invasion. Hverken Kina eller den kinesiske regering nævnes med ét eneste ord, og resolution kan derfor heller ikke ses som en indrømmelse af kinesisk suveræniteten.

I 1964 tog Udenrigsministeriet igen stilling til, hvorvidt Danmark skulle støtte en Tibetresolution. Eftersom de tidligere resolutioner ikke havde „medført nogen ændring i Kinas holdning“, konkluderede man, at der „næppe“ fra dansk side kunne „være interesse i at drage Tibet-spørgsmålet frem“, men at en ny resolution med samme indhold alligevel skulle støttes „I betragtning af vor principielle holdning til krænkelser af menneskerettighederne (...) ikke mindst under vor deltagelse i koloniudvalgets arbejde“³⁵. Den sidste bemærkning kan læses som en hentydning til, at Kinas invasion og styre i Tibet blev opfattet som værende sidestillet den vestlige kolonialisering i Asien og Afrika.

I 1965 var Udenrigsministeriets holdning, at Danmark kunne stemme for en Tibetresolution med samme indhold som den fra 1961. En indberetning fra den danske ambassade i Beijing³⁶ henviste til, at selv den „mest fremstående af de tibetanske ledere, der samarbejdede med kineserne“ (det må være Ngapø Ngawang Jigme), som en unavngiven diplomat i Beijing havde god kontakt til, „mente personligt ikke, at kineserne ville få held til at vinde befolkningen i Tibet for sig“ trods den kinesiske propaganda om økonomiske og sociale fremskridt, og at initiativet til oprettelsen af Tibet Autonome Region den 9. september 1965 snarere måtte forstås som „et kinesisk forsøg på at sætte mere fart i arbejdet med omformningen af landet“ end som et reelt selvstyre.

Danmark stemte imidlertid blankt, da FN's generalforsamling den 24. september vedtog at optage en ny Tibetresolution på dagsordenen. Udenrigsminister Per Hækkerup (S) havde – tilsyneladende som følge af Sveriges indstilling – argumenteret, at „punktets optagelse på dagsordenen måtte fremtræde som en demonstration i den kolde krig, der havde til formål at søge at stille folkerepublikken Kina i et uheldigt lys, og da der ikke er udsigt til positive resultater af spørgsmålets behandling på generalforsamlingen.“³⁷

34 Det eneste land resolutionen nævner ved navn er Tibet, men teksten omtaler det tibetanske folks „severe hardships“, „as evidenced by the large-scale exodus of Tibetan refugees to the neighbouring countries“ (vores kursiv).

35 Referat: Tibet-spørgsmålet, den 29. september 1964, P.J.I.j.nr. 5.O.8.a.

36 Peking, den 28. august 1965. J.nr. 5.N.7., Nr. 335: Tibet-spørgsmålet. UM's AB 1008 af 17.8.1965. UM's P.J.I.j.nr. 5.O.8.a.

37 Refereret den 28. september 1965 i Del.Nr. 5, 20. generalforsamling. Dagsordenens pkt. 8: Vedtagelse af dagsordenen.,

Peking, den 28. august 1965

J.nr. 5.N.7.

FORTROLIGT

Nr. 335

Tibetspørgsmålet.
UM's AB 1008 af 17.8.1965.
UM's P.J.I.j.nr. 5.O.8.a.

Daetresolutionsudkastforelå³⁸, bestemte Udenrigsministeriet den 13. december, at det måtte „betegnes som videregående end 1961-resolutionen“, da bl.a. „præambulære udtalelser i Resolutionen fra 1961 er optaget i operative paragraffer 1 og 3“, og at den danske FN-delegation derfor „efter samråd med norske og svenske delegationer“ bør „afstå på forslag som det omhandlede“³⁹. Den 15. december modtog Udenrigsministeriet en besked fra den danske delegation ved et NATO-møde i Paris om, at den norske udenrigsminister havde meddelt, at Norge alligevel ville stemme for resolutionen, og at det „bedes forelagt udenrigsministeren“⁴⁰, men Udenrigsministeriet besluttede at fastholde den danske afståen, og det blev resultatet, da resolution 2079 (XX) den 18. december endeligt blev vedtaget med 41 stemmer for, 26 imod og 46, der afstod.

Som følge af den ændrede danske holdning i Tibet-spørgsmålet udspandt der sig den 13. januar 1966 en debat herom i Folketinget. Poul Møller (KF) spurgte udenrigsministeren, „hvorfor man i år afholdt sig fra at stemme, mens f. eks. Norge fortsat stemte for en Tibetresolution.“⁴¹ Per Hækkerup svarede, at i forhold til Tibetresolutionen fra 1961 var den i 1965 „langt skrapere – i den kolde krigs tegn langt skrapere – idet den i sine udfald imod Pekingregeringen anvendte en sprogbrug, som vi ellers ikke plejer at bruge i den vestlige verden“. I tilsyneladende modstrid med de ovennævnte oplysninger fra Udenrigsministeriets arkiv sagde Hækkerup endvidere:

„Den norske afstemning blev ændret i allersidste øjeblik, og få timer – jeg tror ikke mere end én time – før afstemningen skulle finde sted, eller sådan noget lignende, fik jeg meddelelsen af den norske udenrigsminister i lufthavnen i Kastrup. Vi kom begge to med en maskine fra

J.nr. 119.II.2.a./65., kopieret til 5.O.8.a.

38 For den endelige resolution, se <http://www.tibetjustice.org/materials/un/un6.html>.

39 Telemeddelelse, den 13. december 1965, Tibet. Deltel 149 af 10.12.1965., P.J.I. J.nr. 5.O.8.a.

40 Telemeddelelse fra Danato, Paris, til chefen for P.J.I., den 15. december 1965 kl. 18.58, P.J.I., 5.O.8.a.

41 Folketingets forhandling. (160), 1966, kolonne 2583.

NATO-ministermødet. Så det er altså ikke altid, at fejlen i koordinationen i den nordiske stillingtagen alene er på Danmarks side.“⁴²

En af årsagerne til den ændrede danske holdning i 1965 kan – udover de offentliggjorte grunde – være, at man i hemmelighed arbejdede for et besøg i Kina af den danske statsminister, Jens Otto Krag. Det fremgår af et fortroligt brev sendt fra Udenrigsministeriet til ambassadør Troels Oldenburg i Beijing den 27. juni 1966, at Krag var positiv overfor at besøge Kina og ville tage afsted, hvis han blev inviteret. Kulturrevolutionen i Kina (1966-1976) forhindrede selvfølgelig dette.

Tibets regering i eksil arbejdede fortsat på at få Tibet på FN's dagsorden, men Kinas optagelse i FN's sikkerhedsråd i 1971 forhindrede fremlæggelsen af nye Tibetresolutioner, og henvendelserne til venligtsindede regeringer som den danske gik nu på at bede om simple udtalelser om Tibet under generalforsamlingsdebatten. Den 13. september 1972 vurderede Udenrigsministeriet i en notits, at

„Uanset Danmarks principielle holdning i menneskeretsspørgsmål, må det ligeledes være afgørende for den danske stilling til den omhandlede henvendelse, at en dansk omtale af Tibet-spørgsmålet på den kommende generalforsamling – i lyset af de tidligere kinesiske reaktioner i sagen – vil kunne skade vort gode forhold til Kina, uden at have udsigt til at virke for en ændring af forholdene for den tibetanske befolkning. Det henstilles derfor, at en sådan omtale undlades.“⁴³

Kinas medlemskab af FN og Kulturrevolutionens nedfrysning af informationsstrømmen fra Tibet skubbede Tibet i baggrunden i løbet af 1970'erne, og man må formode, at Kinas stadigt fastere greb om Tibet også medvirkede til, at omverdenen begyndte at anlægge en holdning til Tibet, som i højere grad betonedede den pragmatiske virkelighed, at Tibet nu regeredes af Kina, og at den tibetanske befolkning ikke længere havde mulighed for at ændre på dette. Samtidig må vi antage, at fakta om Tibets tidligere uafhængige status og argumentationen for tibetanernes ret til selvbestemmelse blev fortrængt af den åbning for handel og almindeligt samkvem med Kina, som opstod i løbet af 1980'erne. Selvom en institution som Udenrigsministeriet fører omhyggelige optegnelser om alle udenrigspolitiske forhold, er den også afhængig af de individuelle embedsmænds viden og hukommelse, og ved slutningen af 1980'erne er det sandsynligt, at de nye generationer af diplomater havde et billede af Tibet, der var ændret, og at hukommelsen om besættelsen af Tibet ikke længere må formodes at være en del af flertallets personlige habitus. På den anden side begyndte informations-

42 Folketingets forhandling. (160), 1966, kolonne 2661-2662.

43 Notits: Tibet-spørgsmålet. Henvendelse fra Dalai Lamas repræsentant. P.I. j.nr. 5.O.8.a.

29 Referat: FN's 16. plenarforsamling. tillægsgagsordenspkt 7: Tibet. P.J.I.J.Nr. 5.O.8.a.

30 3.E.92/61/11, 13. september 1961 kl. 13.30, i 3.E.92/59 UM MIK 02:2, film 138. Møder i Det udenrigspolitiske Nævn.

31 Nr. X. FN's behandling af Tibet-spørgsmålet. Peking, den 17. oktober 1961. P.J.I.J.Nr. 5.O.8.a.

32 Telegram til Daneplenar New York. P.J.I.J.Nr. 5.O.8.a.

33 For den fulde tekst, se <http://www.tibetjustice.org/materials/un/un5.html>.

strømmen igen at flyde fra Tibet, og menneskerettigheds-skrænkelser kom i fokus. Mens Kinas økonomiske betydning voksede, steg Tibets moralske indflydelse.

Fakta er, at Tibet efterhånden, som 1990'erne skred frem, blev beskrevet med et noget andet sæt af begreber, end det havde været tilfældet i begyndelsen af 1960'erne. Tibeternes ret til selvbestemmelse var ikke længere fremtrædende i den danske politik, tibetanerne blev oftere refereret til som et „etnisk mindretal“ end som et „folk“ eller „folkeslag“, „invasionen“ og „besættelsen“ af Tibet trådte helt i baggrunden i regeringens udtalelser, og Dalai Lama blev degraderet fra tibetanernes „religiøse og politiske overhoved“ til blot deres „åndelige leder“, hvad denne betegnelse end måtte dække over.

Regeringens nylige holdningsændring i spørgsmålet om Tibets status

Støttekomiteen for Tibet har ikke haft indsigt i akter fra Udenrigsministeriet fra efter 1972. At dømme efter regeringens udtalelser til pressen efter, at Tibet igen for alvor kom i søgelyset p.g.a. de store uafhængighedsdemonstrationer i Lhasa i 1987-1989, er Danmark dog først for nyligt begyndt at omtale Tibet som en del af det egentlige Kina eller referere til Tibet som værende omfattet af en ét-Kina-politik.

Dette indtryk bekræftes indirekte af Udenrigsministeriets seneste svar på spørgsmål angående Tibets status, hvor man udelukkende henviser til nylige hændelser eller forhold i sin argumentation og omtaler Danmarks tidligere holdninger til Tibet i meget vage vendinger. Notatet den 15. december 2009 går således ikke længere tilbage end til 2000 i sin henvisning til konkrete begivenheder, men påstår blot, at „Der er intet nyt i, at Danmark opfatter Tibet som værende en del af Kina.“ På samme vis nævner udenrigsministerens svar af 21. januar 2010 på Udenrigsudvalgets spørgsmål 42 af 18. december 2009 kun forhold tilbage til 2008.

Christiansborg, d. 28.3.1995

Vi mener ikke, Kina er retmæssig hersker over Tibet.

Per Stig Møller

Brev fra Per Stig Møller til Jimmy Jørgensen, som havde bedt om det Konservative Partis holdning til Tibet.

Udenrigsministeriet har helt op i 1990'erne refereret til Kinas besættelse af Tibet, men kun i enkelte isolerede tilfælde som fx i Danidas rullende 5-årsplan for 1993-97. I februar 1994 havde Støttekomiteen for Tibet et møde med Udenrigsministeriet, hvor vi fik at vide, at Danmark betragter Tibet som en del af Kina. Det bidrog til, at vi søgte aktindsigt i Udenrigsministeriets arkiv for at undersøge, hvornår Danmark havde indtaget dette standpunkt, og om der også forelå en egentlig anerkendelse af Kinas suverænitet i Tibet.

I akterne frem til 1972 fandt vi imidlertid ikke nogen entydige tilkendegivelser om Tibets folkeretlige eller politiske status, så den 7. november 1995 skrev vi til Udenrigsministeriet for at spørge, om den danske regering på noget tidspunkt havde taget stilling til spørgsmålet. Da vi ikke ønskede at fremtvinge nogen stillingtagen, som ikke allerede var fundet sted, udbedte vi os kun et svar om tidligere diplomatiske begivenheder.

Inden vi fik et svar fra Udenrigsministeriet, kunne vi i Berlingske Tidende den 12. november 1995 læse, at en dansk ambassaderåd i Beijing skulle have udtalt, at

„Danmark har altid anerkendt Tibet som en del af Kina. Skiftende regeringer gennem årene har aldrig stillet spørgsmålstegn ved denne politik. Danmark betragter det tibetanske folk som et af Kinas mange oprindelige folkeslag. Det betyder, at det tibetanske folk efter Danmarks opfattelse bør nyde en særlig beskyttelse. Her er muligheden for selvbestemmelse afgørende.“

Tilsvarende blev den danske ambassadør i Kina den 7. februar 1996 i Jyllands-Posten citeret for følgende: „Desuden ved kineserne godt, at den danske regerings politik går ud på, at der kun eksisterer et Kina“, idet journalisten fortsætter uden for citationstegn, men som om det udtrykker ambassadørens holdning: „at Danmark officielt accepterer Kinas suverænitet over både Taiwan og Tibet“ (vores citationstegn).

Efter et telefonisk svar fra Udenrigsministeriet den 8. marts, som vi opfattede som en bekræftelse på vores formodning om, at Danmark aldrig eksplicit og formelt havde anerkendt Tibet som en del af Kina, skrev vi et nyt brev den 17. marts for bl.a. at bede Udenrigsministeriet kommentere de to udtalelser fra den danske ambassade i Beijing, som vi mente modsagde, hvad de selv havde givet udtryk for.

Vi anførte, at vi ønskede at undgå en glidning i retning af en øget dansk anerkendelse af Kinas krav på suverænitet i Tibet, fordi det vil forringe Tibets muligheder for at genvinde sin frihed. I vores argumentation henviste vi til, at Udenrigsministeriet i et notat om anerkendelsesinstituttet⁴⁴ havde slået fast, at „den anerkendende stat fra anerkendelsesøjeblikket afskæres fra at bestride den nye stats eksistens“, og at det i Kinas og Tibets tilfælde vel måtte tolkes som om, Danmark ved at anerkende Tibet som en del af Kina afskærer sig fra nogensinde derefter at anerkende Tibet som selvstændigt og fra at regne Kinas invasion og besættelse af Tibet

⁴⁴ Notat: Anerkendelsesinstituttet. JT.1, j.nr. 3.S.123/7, den 29. januar 1992.

som illegitim. Vi påpegede desuden, at en dansk anerkendelse af Kinas suverænitet i Tibet ville svække tibetanernes position forud for igangsættelsen af en forhandlingsproces mellem Kina og Dalai Lamas repræsentanter samt svække tibetanernes krav på selvbestemmelse og selvstyre. Endelig fandt vi, at en anerkendelse af Tibet som en del af Kina måtte være i strid med FN-pagtens artikel 2, stk. 4, der forbyder magtanvendelse stater imellem og dermed ulovliggør Kinas besættelse og annekstion af Tibet.

I et brev af 20. marts 1996 svarede Udenrigsministeriet, at der i de citerede avisartikler er „tale om til dels ukorrekte citater, hvilket forfatteren til artiklen har erkendt over for de pågældende medarbejdere.“ Vi måtte derfor antage, at udtalelserne ikke var udtryk for en holdning, som Danmark officielt havde tilkendegivet over for Kina. M.h.t. Tibets status skrev Udenrigsministeriet, at „det vel var uomtvisteligt, at Tibet i tidsrummet 1912-1950 de facto havde været uafhængigt af Kina, men at den kinesiske regering på intet tidspunkt havde opgivet det principielle krav om overhøjhed over Tibet.“ Endvidere hed det: „Med hensyn til Danmarks opfattelse oplyste jeg, på baggrund af kontorets aktstudier, at Danmark ikke efter det foreliggende på noget tidspunkt har taget officiel stilling til Tibets folkeretlige status. Du bekræftede i den forbindelse, at dine studier i Rigsarkivet heller ikke havde vist noget om en officiel dansk folkeretlig vurdering“.

I notatet af 15. december 2009 tolker Udenrigsministeriet sit eget brev af 20. marts 1996 som om, det „formentlig [skal] forstås som en henvisning til, at Danmark ikke officielt havde hverken vurderet eller kommunikeret, hvorvidt Tibet opfyldte de folkeretlige betingelser for at være en selvstændig stat eller et besat område.“ Det fremgår imidlertid tydeligt af konteksten - dvs. af Støttekomiteens brevveksling med Udenrigsministeriet i 1995-1996 - at det var en eventuel dansk anerkendelse af Tibet som en del af Kina, der var i centrum, og ikke kun en folkeretlig vurdering. Når Udenrigsministeriet i 1996 skrev, at Danmark ikke havde „taget officiel stilling til Tibets folkeretlige status“, må det desuden deraf rent logisk udledes, at Danmark ikke på det tidspunkt officielt og formelt havde anerkendt Tibet som en del af Kina, eftersom en sådan anerkendelse nødvendigvis ville indebære en officiel og folkeretligt signifikant (i forholdet mellem Danmark og Kina) stillingtagen til Tibets status. En dansk anerkendelse af Tibet som en del af Kina ville nemlig ifølge Udenrigsministeriets ovennævnte notat om anerkendelsesinstituttet forpligte Danmark over for Kina, når det gælder synet på Tibets status, og det ville være en folkeretlig handling.

I foråret 1996 besluttede Folketingets udenrigsudvalg at invitere Dalai Lama til en høring om Tibet, som fandt sted den 13. maj. Da udenrigsminister Niels Helveg Petersen under et pressemøde efter hans møde med Dalai Lama to dage senere blev spurgt, om Tibet var et besat land, svarede han, at han ikke var „historisk ekspert“, men at det vigtige er, at Tibet er en autonom region, og at der skal kød og blod på begrebet autonomi⁴⁵.

⁴⁵ Kilder: Vore egne noter fra mødet samt Ekstra-Bladet, den 16. maj 1996.

En embedsmand i Udenrigsministeriet fortalte den 17. maj Støttekomiteen for Tibet telefonisk, at Danmark „betragter“ Tibet som en autonom region i Folkerepublikken Kina, og at det er den holdning, der kommer til udtryk i Danmarks relationer med Kina, men kunne ikke sige, hvornår Danmark havde indtaget den holdning. Vi måtte dermed konstatere, at der var sket en holdningsændring på det område i den danske regering i forhold til 1960'erne, hvor ingen dansk regering endnu havde udtrykt sig på den måde.

Det er muligt, at embedsmænd i Udenrigsministeriet og Danmarks skiftende ambassadører i Kina i deres daglige arbejde og overfor de kinesiske myndigheder havde beskrevet Tibet som en del af Kina i en årrække, men det blev Tibet jo også rent administrativt, dvs. i praksis, allerede i 1950'erne, hvor Kina styrede Tibet mere direkte, end 17-punktsaftalen egentlig tillod. At Danmark i midten af 1990'erne i praksis behandlede og opfattede Tibet som en del af Kina er imidlertid ikke ensbetydende med en anerkendelse, og den danske regering havde såvidt vides endnu aldrig udtalt en sådan holdning offentligt, og den var heller aldrig blevet godkendt i Folketinget.

Under Folketingsdebatten den 23. maj 1996 vedrørende et af SF, Enhedslisten og Otto Steenholdt (Atassut/Venstre) fremlagt beslutningsforslag om at „give Tibet taleret i FN“⁴⁶ udtalte udenrigsminister Niels Helveg Petersen om „regeringens linie“:

„Vi har gang på gang – både direkte og inden for rammerne af EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik – opfordret Kina til uden forhånds-betingelser at optage forhandlinger med tibetanske repræsentanter om reelt selvstyre. Vi har også opfordret til øget respekt for mennesker- og frihedsrettighederne, herunder i Tibet. Og vi interesserer os levende for det tibetanske folk og den tibetanske kulturs overlevelse. Og vores politiske linje svarer aldeles til, hvad man fra eksiltibetansk side i et memorandum fra april 1995 har anbefalet det internationale samfund. Det er her understreget fra eksiltibetanernes side, at løsningen på Tibetspørgsmålet skal findes ved bilaterale forhandlinger mellem Folkerepublikken Kina og repræsentanter for Tibet uden indblanding udefra, da det kan skade forhandlingsmulighederne.“⁴⁷ (vores kursiv)

⁴⁶ I bemærkningerne til forslaget, som ikke blev vedtaget, anfører forslagsstillerne, at „Efter vores opfattelse har Kina besat Tibet (...) Tibet er derfor i sin fulde ret til national selvbestemmelse“ og „FN skal anerkende, at Tibet er et besat land, som ulovligt er blevet koloniseret af Kina med magt i 1949, og Kina har dermed overtrådt international lov.“ Beslutningsforslag nr. B 39, Folketinget 1995-96.

⁴⁷ Fortryk af Folketingets forhandlinger, Torsdag den 23. maj 1996 (B 39), p. 7030.

I det nævnte memorandum fra eksilregeringen beskrives det tibetanske problem som et „issue of colonial rule, the oppression of Tibet by the People’s Republic of China and the rejection of that rule by the people of Tibet“, og Tibet defineres som „the three provinces of Amdo, Kham and U-Tsang, which largely corresponds to the same areas which the Chinese government designates as „Tibetan Autonomous Region (TAR)“, „Tibetan autonomous prefectures“ and „Tibetan autonomous counties.““

Nok så vigtigt er det, at memorandumet bad regeringerne om at undlade at tage stilling til Tibets status: „it should be left to the negotiating parties to work out and define the status of Tibet. The governments should not take any position on the status of Tibet as this would jeopardise the negotiations.“ Når den danske regering ifølge Helvegs udtalelse må siges at have tilsluttet sig dette i 1996, men anerkendte Kinas suverænitet i Tibet gennem verbalnoten i 2009, er det svært at konkludere andet, end at regeringen har ændret standpunkt.

I 2000 kom Danmark nærmere sin nuværende position. Den 21. maj mødte Poul Nyrup Rasmussen Dalai Lama som den første danske statsminister nogensinde efter lang tids pres fra Folketinget. Efter mødet blev statsministeren af en journalist spurgt, om han mener, at Tibet er en del af Kina. Hertil svarede han et klart „ja“ og uddybede: „Dét er den danske regerings klare udenrigspolitik og har været det, siden Danmark anerkendte Kina for 50 år siden. Det er udenfor diskussion, og det tror jeg egentlig også er Dalai Lamas holdning“⁴⁸.

Ifølge de oplysninger, som vi har fremlagt, var Poul Nyrup Rasmussens udtalelse dels usand og dels et brud med den hidtidige danske linie, som siden et endnu ukendt tidspunkt efter midten af 1960’erne havde været at betragte Tibet som en faktisk del af Kina, men undgå en direkte anerkendelse deraf. Udenrigsminister Niels Helveg Petersen præciserede da også i Radioavisen kl. 12 samme dag, at det statsministeren havde ment var, at det er en „politisk realitet“, at „Tibet er en del af Kina“. Og det kan ingen jo være uenig i, hvis man ved en politisk realitet blot forstår det faktum, at Tibet i praksis regeres af Kina.

To dage senere, den 23. maj, blev Tibet diskuteret på et møde i Det udenrigspolitiske Nævn. Vi fik aldrig at vide, hvad politikerne nåede frem til, kun at der tilsyneladende var opnået enighed om synet på Tibets status blandt flertallet af partierne. Udenrigsministeriets notat af 15. december 2009 berettede for første gang, at UPN havde besluttet følgende udsagn på mødet:

„Regeringens politik i spørgsmålet om Tibets nuværende de facto status var velkendt og i overensstemmelse med tidligere regeringers: Danmark anerkendte kun ét Kina, og Tibet var en region i Folkerepublikken Kina, som indebar den officielle kinesiske betegnelse „Den Autonome Region Tibet““.

48 Refereret i Støttekomiteen for Tibet’s tidsskrift Sneløven, 2000, nr. 3, p. 5, afskrevet fra Radioavisen.

Hvis Udenrigsministeriets gengivelse er ordret, må dette i retrospektiv være tidspunktet, hvor dansk udenrigspolitik for første gang eksplicit kæder spørgsmålet om Tibets status sammen med ét-Kina-politikken. Vi har til brug for denne rapport ikke kunnet nå at gennemgå alle relevante avisartikler, men ét-Kina-politikken blev ikke taget i anvendelse om Tibet i de Folketingsdebatter, der var om emnet igennem 1990’erne. Og det er først en del år efter 2000, at man ser denne sammenkobling finde anvendelse i den offentlige debat. I hvert fald afspejler dette en ændret politik.

På den ene side bruger formuleringen fra UPN’s møde den 23. maj 2000 begrebet „anerkendte“, og Tibet betegnes som „en region i Folkerepublikken“. Det taler for, at formålet med formuleringen er en anerkendelse af, at Tibet er en del af Folkerepublikken Kina. På den anden side henvises der kun til Tibets „de facto“ status, dvs. ikke til en „de jure“ eller folkeretligt bindende anerkendelse fra dansk side. Dermed kan formuleringen tolkes som en rent politisk tilkendegivelse, hvilket ikke ville bryde med den i 1990’erne gældende politiske opfattelse. Hvis formålet hermed var at „anerkende“ Tibet som en del af Kina, kunne det siges meget tydeligere, og man måtte regne med, at en sådan formel anerkendelse blev meddelt til Kina og derfor også kunne offentliggøres i Danmark, hvilket ikke skete. I det perspektiv er der stor forskel mellem formuleringen fra den 23. maj 2000 og verbalnoten til Kina af 9. december 2009. Formuleringen „tidligere regeringer“ er siden af nogen blevet fortolket som alle regeringer siden 1950, men det er, som vi har set, ikke sandt.

I løbet af de næste år efter 2000 tog Støttekomiteen for Tibet spørgsmålet om Danmarks syn på Tibets status op under mindst to møder med Udenrigsministeriet. I det ene tilfælde fik vi uden nærmere forklaring at vide, at Danmark i praksis havde anerkendt Tibet som en del af Kina, da Kina blev medlem af FN i 1971. Under det andet møde lød påstanden, at Danmark reelt havde anerkendt Tibet som en del af Kina, da vi anerkendte Kina i 1950, idet Danmark gennem anerkendelsen af Folkerepublikken samtidig anerkendte de områder, som den kinesiske regering gjorde krav på. Som nævnt før stemmer denne forklaring hverken med indholdet af Udenrigsministeriets akter eller med Danmarks anerkendelse af Indien. Tilbage står et indtryk af et Udenrigsministerium, der kæmpede med at finde en formulering, som tog udgangspunkt i en politisk beslutning, men som ikke tvang regeringen til at indrømme, at den havde ændret holdning i spørgsmålet, og som også kunne bruges til endeligt at afværge kinesisk kritik af den danske position.

I 2008 koblede regeringen ét-Kina-politikken til Tibet i forbindelse med en Folketingsdebat, der endte med bl.a. at vedtage:

„fortsat at udtrykke stærk bekymring over situationen i Tibet og indtrængende opfordre til, at dialogen mellem Dalai Lamas repræsentanter og den kinesiske regering føres igennem til et resultat, der i overensstemmelse med et-Kina-

politikken sikrer, at tibetanerne opnår reelt selvstyre med kulturel og religiøs frihed og respekt for menneskerettighederne“⁴⁹

Såvidt vi ved, var dette første gang, at en sådan sammenkobling skete offentligt. UPN’s møde i 2000 blev jo afholdt bag lukkede døre. Samme kobling blev foretaget af statsminister Lars Løkke Rasmussen den 29. maj 2009 umiddelbart efter et møde med Dalai Lama. Statsministeren sagde til pressen, at „Der er ét Kina med den territoriale afgrænsning, som vi kender i dag, og som også inkluderer Tibet.“⁵⁰ Denne udtalelse må ses som en klar holdningstillkendegivelse, men ikke som en egentlig anerkendelse, bl.a. fordi den sker i et tilfældigt interview med pressen.

Det endelige holdningsskifte i Danmarks Tibetpolitik skete først den 9. december 2009.

Når regeringens verbalnotes formulering om, at „Denmark recognizes China’s sovereignty over Tibet“, må opfattes som en endegyldig dansk anerkendelse af Kinas suverænitet i Tibet og dermed af, at Tibet er en del af Kina, skyldes det, at verbalnoter er den form, som officielle, formelle henvendelser mellem regeringer normalt tager⁵¹, og at det „klareste eksempel på en (de jure) anerkendelse vil være et skriftligt budskab herom, for eksempel (...) fra udenrigsminister til udenrigsminister“, som Udenrigsministeriets juridiske tjeneste skrev i deres notat om anerkendelsesinstituttet den 29. januar 1992. Notatet tager udgangspunkt i anerkendelsen af nye statsdannelse og forholder sig ikke til problematikken omkring territorier, der som Tibet i strid med FN-pagtens artikel 2, stk. 4, er indlemmet i en anden stat med magt, men implikationen af en formel anerkendelse er klar:

„Ud fra et folkeretligt synspunkt har anerkendelse i første række bevismæssig betydning i den forstand, at den mere ubestemte folkeretlige regel om effektivitet, som ofte kan give anledning til tvivl, fortrænges af anerkendelsen, således at den anerkendende stat fra anerkendelsesøjeblikket afskæres fra at bestride den nye stats eksistens. Den bevismæssige betydning er særlig vigtig i folkeretten, hvor der ikke findes nogen central myndighed, som autoritativt kan fastslå, at en ny stat er kommet til eksistens. (...) Folkeretligt kan anerkendelsesinstituttet herefter bestemmes som en stats

49 V 64. Af Troels Christensen (V), Mogens Lykketoft (S), Per Ørum Jørgensen (KF), Simon Emil Ammitzbøll (RV) og Gitte Seeberg (UFG). Vedtaget efter forespørgsel F 20 om Kina og OL til udenrigsministeren.

50 Refereret i Jyllands-Posten den 30. maj 2009.

51 Udenrigsministeriets juridiske tjeneste har bekræftet dette over for Støttekomiteen for Tibet.

konstatering af, at der er sket en ændring i de mellemfolkelige forhold.“⁵²

Efter verbalnoten har Danmark med andre ord ikke længere mulighed for at anerkende Tibet som et selvstændigt land, hvis det en dag skulle blive relevant, medmindre Folkerepublikken Kina tillader det eller går helt i opløsning. Verbalnoten binder os til at opfatte Tibets befolkning som statsborgere i Folkerepublikken Kina.

Som vi har demonstreret, anerkendte Danmark i 1960’erne tibetanerne som et separat folk og Tibet som et land med et endnu uafklaret folkeretligt forhold til Kina, selvom det på det tidspunkt var under reel kontrol af den kinesiske regering. Den opfattelse havde ændret sig i 1990’erne, men Danmark havde endnu aldrig entydigt, eksplicit og formelt anerkendt Kinas suverænitet i Tibet. Det skete den 9. december 2009, hvormed Danmarks Tibetpolitik trådte ind i en ny fase, selvom holdningen fortsat er, at tibetanerne skal have en form for selvstyre. Sidstnævnte aspekt af Tibetpolitikken forbliver uændret, men man kan argumentere, at den bliver sværere for tibetanerne at opnå efter, at Danmark har styrket Kinas forhandlingsposition ved at anerkende Tibet som en del af Kina og acceptere besættelsen.

SAMMENLIGNINGER MED ANDRE LANDES TIBETPOLITIK

Til brug for en vurdering af verbalnoten i forhold til udtalelser fra andre lande, som Danmark normalt sammenligner sig med, har Støttekomiteen for Tibet indsamlet erklæringer, taler og dokumenter, der i forskellige kontekster udtrykker de pågældende regeringers holdninger til spørgsmålet om Tibets status. Dette dokument er tilgængeligt på komiteens hjemmeside.⁵³

Det er påfaldende så få erklæringer, der ligner den danske. Faktisk er den franske den eneste, der ligesom den danske slet ikke nævner det tibetanske folks rettigheder eller ønsker. Mens Danmark „opposes the independence of Tibet“, siger den franske regering, at den „objects to all support for Tibet’s independence in any form whatsoever“⁵⁴. I versionen udsendt af Kina er formuleringen, at „France refuses to support any form of „Tibet independence““⁵⁵. Frankrig er dermed imod enhver støtte til Tibets uafhængighed eller andres støtte til denne, men Danmark vil mere aktivt „gøre modstand mod“ eller ligefrem „bekæmpe“ Tibets uafhængighed⁵⁶.

52 Notat: Anerkendelsesinstituttet. JT.1, j.nr. 3.S.123/7, den 29. januar 1992.

53 <http://www.tibetkomite.dk/forsidedocs/Government%20statements.doc>

54 <http://www.ambafrance-uk.org/France-and-China-issue-joint.html>

55 <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t555499.htm>

56 Jens Axelsen: Engelsk-dansk Ordbog. København 1997.

SELVBESTEMMELSESRETTEN

I notatet af 15. december påstår Udenrigsministeriet ud fra FN-resolution 1723 (XVI)⁵⁷ og udtalelser af Dalai Lama, at det kun er den „interne ret til selvbestemmelse“, der gælder i Tibets tilfælde. Mht. FN-resolutionen fra 1961 lyder argumentationen, at „Resolutionen sagde intet om selvstændighed for Tibet eller selvstændig statsdannelse. Det må således antages, at alene den interne ret til selvbestemmelse er dækket“. Udenrigsministeriet skriver, at den „eksterne“ ret til selvbestemmelse er omstridt og først og fremmest gælder i „kolonisationen“ og „besættelsessituationen“. Begge kan i et tibetansk perspektiv let argumenteres at være opfyldt.

3°. I betragtning af vor principielle holdning til krænkelse af såvel menneskerettighederne som selvbestemmelsesretten, således som den til stadighed har fundet udtryk i FN ikke mindst under vor deltagelse i kolonivalget arbejde, må vi imidlertid støtte forslaget fra anden side om spørgsmålets optagelse på dagsordenen, ligesom vi

4°. må stemme for en resolution af det skitseerede indhold.

P.-J.L., den 25. juli 1965.

Ingen af de to FN-resolutioner (1961 og 1965), der påpeger, at det tibetanske folk har ret til selvbestemmelse, indeholder nogen præcisering af, hvad denne ret omfatter eller ikke omfatter. Det eneste land, der refereres til ved navn i alle tre resolutioner (inkl. den fra 1959), er Tibet. I den forbindelse nævner resolutionerne „the people of Tibet“ (1959 og 1965) og „the autonomy which they have traditionally enjoyed“ (1959). Den fra 1959 henviser til „official statements of His Holiness the Dalai Lama“, og den fra 1961 omtaler, at „hardships“ har medført en „large-scale exodus of Tibetan refugees to the *neighbouring countries*“ (vores kursiv), og dermed krænker „the principle of self-determination of peoples and nations“.

Som tidligere bemærket er hverken Kina, de kinesiske myndigheder, den kinesiske hær eller kinesere i det hele taget nævnt i nogen af de tre resolutioner. At konkludere, at resolutionerne i sig selv på nogen måde begrænser det tibetanske folks selvbestemmelsesret til selvbestemmelse inden for rammerne af Kina er derfor uden grundlag. Hvis man skulle henvise til FN for at argumentere sådan, skulle det have været ved at se på, hvordan Tibets appel om hjælp i forbindelse med den kinesiske invasion blev behandlet, men den sag blev udskudt af politiske årsager og er aldrig blevet genoptaget. FN har aldrig taget stilling til Tibets status, og det er forkert, når Udenrigsministeriet i notatet af 15. december anfører, at FN har behandlet Tibets status i resolutionen fra 1961.

I henhold til FN-pagten⁵⁸, som i modsætning til „intern selvbestemmelse“ er nævnt i alle tre FN-resolutioner om Tibet, er der to modsatrettede hensyn at tage i sager vedrørende en konflikt mellem to folk: dels bevarelsen af staternes

territorial integritet (artikel 2, stk. 4) og dels retten til selvbestemmelse (artikel 1, stk. 2). Da Kina betragter Tibet som en integreret del af Folkerepublikken, må dette krav holdes op mod tibetanernes ret til selvbestemmelse og det brud på FN-pagtens artikel 2, stk. 4, som Kina ifølge den tibetanske eksilregering har gjort sig skyld i ved at indlemme Tibet med magt.

Som det fremgår af FN-pagtens artikel 1, stk. 2, er „folkenes ligeret“ og selvbestemmelse en grundsætning i FN. Retten til selvbestemmelse fremgår desuden af de to menneskerettighedskonventioner. Når det gælder Kina og Tibet, har der siden 1979 været en dialog for at løse uoverensstemmelserne mellem de to parter. Det tilkommer ikke fremmede aktører at foregribe denne endnu uafsluttede dialog ved at tage ensidigt stilling for den ene part og slet ikke for den part, som har brudt FN-pagten ved at annektere sin fredelige nabo.

Danmark har ved tidligere lejligheder støttet forskellige folks ret til selvbestemmelse uden at lægge til grund, at denne ret var begrænset til indre selvstyre, fx i forbindelse med Grønland, Kosovo og Baltikum. Med Tibets lange historie som et selvstændigt land forekommer det helt uforsvarligt, at Danmark forskelsbehandler netop det tibetanske folk.

Som et led i den tibetanske eksilregerings dialog med de kinesiske myndigheder har Dalai Lama som Udenrigsministeriets notat fremhæver siden i hvert fald 1988 tilbudt Kina at acceptere kinesisk suzerænitet – og senere også suzerænitet, kan man hævde – som et led i en fremtidig forhandlingsløsning på spørgsmålet om Tibets status. Han har derimod aldrig foregrebet et sådant udfald ved entydigt og ensidigt at anerkende Kinas suzerænitet i Tibet. At den danske regering bruger Dalai Lamas forhandlingsudspil som argument for selv at fremsætte en sådan anerkendelse må opfattes som en utidig indblanding i det tibetanske folks ret til selvbestemmelse og den igangværende dialog.

I den forbindelse nævner Udenrigsministeriet i sit notat af 15. december, at Folketingets Udenrigspolitiske Nævn i 2000 slog fast, at „Det var jo ingen af de relevante aktører, der krævede Tibet anerkendt som selvstændig stat.“ Hermed hentydede Nævnet formentlig til Dalai Lama og til flere eksiltibetanske organisationer. Set fra et dansk demokratisk perspektiv – og i betragtning af tibetanskernes ret til selvbestemmelse – må de allermost relevante aktører vel imidlertid være det tibetanske folk som sådan. Det burde være indlysende for et folkestyre som det danske. Hvad flertallet af tibetanerne i Tibet ønsker, forbliver et åbent spørgsmål, så længe der ikke er ytrings-, forsamlings- eller meningsfrihed i Tibet. At tage stilling om Tibets status på vegne af det tibetanske folk tilkommer ikke noget andet folk og er uforeneligt med de principper, som vi selv tager for givet. De omfattende demonstrationer i Tibet siden marts 2008 vidner om, at det bestemt ikke er alle i Tibet, som går ind for et kinesisk styre eller støtter Dalai Lamas kompromisforslag. Det må være i det danske folkestyres ånd at tage denne opposition alvorligt og lade det være op til det tibetanske folk at bestemme deres egen fremtid uden dansk indblanding i form af en begrænsning af mulighederne for en sådan stillingtagen.

TIBETS HISTORIE FØR KINAS INVASION I 1949

DEBATTEN OM TIBETS STATUS TAGER OFTE UDGANGSPUNKT I EN FEJLAGTIG FORTOLKNING AF HISTORISKE DATA. DENNE ARTIKEL SÆTTER FOKUS PÅ TIBETS HISTORISKE POSITION SOM ET SELVSTÆNDIGT LAND OG PÅ TIBETS INTERNATIONALE RELATIONER FREM TIL DEN KINESISKE BESÆTTELSE.

Af Michael C. van Walt

Oversat af Christina Svendsen

Tibets historie har rødder over 2000 år tilbage. Et godt udgangspunkt for at analysere landets status er perioden kaldet Tibets „imperiale tidsalder“, hvor hele landet for første gang blev forenet under én hersker. Der er ingen større uenighed om Tibets eksistens som en uafhængig stat i denne periode; selv Kinas egne historiske optegnelser nævner Tibet som en stærk stat, som Kina var tvunget til at handle med på lige fod.

Så på hvilket tidspunkt i historien holdt Tibet op med at eksistere som stat for at blive en uadskillelig del af Kina? Tibets historie er ikke ulig mange andre stater. I nogle perioder strakte Tibets indflydelse sig over nabolande og folkeslag, og i andre perioder kom Tibet under indflydelse af magtfulde udenlandske herskere – de mongolske khan'er, gurkhaer fra Nepal, manchukejserne og de britiske herskere i Indien.

Før man kigger på den relevante historie, skal det bemærkes, at folkeretten er et system af love, der primært er skabt af stater for deres egen beskyttelse. Som et resultat heraf beskytter folkeretten stater uafhængighed mod forsøg på at underminere denne og er dermed forudindtaget til fordel for bevarelsen af staten. Det betyder, at en uafhængig stat, der har eksisteret i århundreder, som for eksempel Tibet, ikke behøver at bevise sin fortsatte uafhængighed, når denne bliver udfordret, mens en udenlandsk stat, der påberåber sig suveræne rettigheder over den, må bevise disse rettigheder ved at demonstrere, på hvilket præcist tidspunkt og med hvilke lovlige midler, de blev opnået.

Kinas nuværende krav på Tibet er udelukkende baseret på den indflydelse som mongolske og manchuriske kejsere henholdsvis udøvede over Tibet i det 13. og 18. århundrede.

Da Djengis Khans mongolske imperium blev udvidet mod Europa i vest og Kina i øst i det 13. århundrede, indgik de tibetanske ledere af den tibetansk buddhistiske sakyaskole en aftale med de mongolske herskere for at undgå

den ellers uundgæelige erobring af Tibet. De lovede politisk troskab og religiøse velsignelser og lærdom til gengæld for støtte og beskyttelse. Det religiøse forhold blev så betydningsfuldt, at da Kublai Khan erobrede Kina og etablerede yuandynastiet, inviterede han Sakya-lamaen til at blive den imperiale lærer og den højeste ypperstepræst i sit imperium.

Det forhold, der blev udviklet og stadig eksisterer i dag mellem mongolerne og tibetanerne, afspejler det tætte race-, kulturelle og specielt religiøse slægtskab mellem de to centralasiatiske folk. At påstå – som Folkerepublikken Kina gør – at Tibet blev en del af Kina, fordi begge lande hver for sig blev underkastet varierende grader af mongolsk kontrol, er absurd. Det mongolske imperium var et verdensimperium; der eksisterer ingen beviser, der indikerer, at mongolerne integrerede

administrationen af Kina og Tibet eller vedhæftede Tibet til Kina på nogen måde. Det er ligesom at påstå, at Frankrig skulle tilhøre England, fordi begge kom under romersk dominans, eller at Burma blev en del af Indien, da det britiske imperium fik kontrol med begge territorier.

Denne relativt korte periode af udenlandsk dominans over Tibet skete for 700 år siden. Tibet rev sig løs fra yuankejseren, før Kina genopnåede sin selvstændighed fra Mongoliet med etableringen af det indfødte mingdynasti. Det var ikke før det 18. århundrede, at Tibet endnu engang kom under en grad af udenlandsk indflydelse.

Mingdynastiet,

der regerede Kina fra 1368 til 1644, havde få bånd til og ingen myndighed over Tibet. Derimod tog manchuerne, som erobrede Kina og etablerede qingdynastiet i det 17. århundrede, den tibetanske buddhisme til sig, som mongolerne havde gjort det, og udviklede tætte bånd med tibetanerne. Dalai Lama, der på dette tidspunkt var blevet den spirituelle og verdslige hersker af Tibet, indvilligede i at blive manchukejserens åndelige lærer til gengæld for støtte og beskyttelse. Dette „præst-beskytter“ forhold, som Dalai Lama også havde etableret med flere mongolske khan'er og tibetanske

„I TUSINDER AF ÅR, ELLER I HVERT FALD ET PAR TUSINDE ÅR, VAR TIBET LIGE SÅ FRIT OG HAVDE LIGE SÅ MEGET KONTROL OVER SINE EGNE AFFÆRER SOM NOGEN ANDEN NATION I DENNE FORSAMLING OG HAVDE TUSINDE GANGE MERE FRIHED TIL AT TAGE VARE PÅ EGNE ANLIGGENDER END MANGE AF NATIONERNE HER.“

Irlands FN-ambassadør, 1960

57 <http://www.tibetjustice.org/materials/un/un5.html>

58 <http://menneskeret.dk/internationalt/fn/fn's+>

adelsmænd, var det eneste formelle bånd, der eksisterede mellem tibetannerne og manchuerne under qingdynastiet. Dette havde i sig selv ingen betydning for Tibets selvstændighed.

På det politiske niveau lykkedes det for nogle manchukejsere at opnå en vis indflydelse på forholdene i Tibet. Mellem 1720 og 1792 sendte manchukejserne Kangxi, Yong Zhen og Qianlong imperiale tropper ind i Tibet fire gange for at beskytte Dalai Lama og det tibetanske folk mod udenlandsk invasion eller interne uroligheder. Det var disse ekspeditioner, der gav dem indflydelse i Tibet. Kejseren sendte repræsentanter til den tibetanske hovedstad Lhasa, hvor nogle succesfuldt udøvede deres indflydelse i kejserens navn over den tibetanske regering – især når det gjaldt forholdet til udenlandske magter. Da manchuernes magt var på sit højeste (hvilket den var i nogle få årtier), var situationen ikke ulig den, der kan eksistere mellem en supermagt og en nabosatellitstat eller protektorat. Udenlandsk indflydelse på en stat og selv indblanding i udenrigs- og indenrigspolitiske forhold - uanset hvor politisk betydningsfuld den end måtte være - medfører ikke i sig selv nogen folkeretlig udslettelse af en stat. Så selvom nogle manchukejsere udøvede betydelig indflydelse i Tibet, indlemmede de ikke dermed Tibet i deres imperium, og slet ikke i Kina.

Manchuernes indflydelse varede ikke særligt længe. Den var uden betydning, da briterne kortvarigt invaderede Tibet i 1904 og ophørte fuldstændigt i 1911, da qingdynastiet blev styrtet og erstattet af en indfødt republikansk regering i Kina. Alle bånd der havde eksisteret mellem Dalai Lama og qingkejseren blev afbrudt med opløsningen af manchuimperiet.

1911-1950

Fra 1911 til 1950 lykkedes det Tibet at undgå utilbørlig udenlandsk indflydelse, og landet fungerede på enhver måde som en fuldstændigt uafhængig stat. Den 13. Dalai Lama understregede sit lands selvstændige status udadtil i sin formelle kommunikation med udenlandske regeringer såvel som indadtil ved at udsende en erklæring,

der genbekræftede Tibets selvstændighed, og han styrkede desuden landets forsvar. Tibet forblev neutralt under anden verdenskrig til trods for stort pres fra Kina og dets allierede England og USA. Den tibetanske regering opretholdt selvstændige internationale forbindelser med alle nabolande, hvoraf de fleste havde diplomatiske repræsentanter i Lhasa.

Implicit i attituden hos de fleste af de udenlandske regeringer, som Tibet havde relationer til, var en anerkendelse af Tibets uafhængige status. Den britiske regering forpligtede sig til ikke at anerkende kinesisk suzerænitet eller nogen andre rettigheder over Tibet, medmindre Kina underskrev udkastet til Simlakonventionen fra 1914 med England og Tibet, hvilket Kina aldrig gjorde. Nepals anerkendelse [af Tibet, red.] blev bekræftet af den nepalesiske regering i 1949, da de præsenterede FN for dokumenter, der støttede denne regerings ansøgning om optagelse i FN.

Omvæltningen i Tibets historie indtræf i 1949, da Folkets Befrielsehær fra Folkerepublikken Kina for første gang gik ind i Tibet. Efter at de havde overvundet den lille tibetanske hær, pålagde den kinesiske regering den tibetanske regering at underskrive den såkaldte „17-punktsaftale for en fredelig befrielse af Tibet“ i maj 1951. Fordi den blev underskrevet under tvang, var aftalen ugyldig ifølge folkeretten. Tilstedeværelsen af 40.000 tropper i Tibet, truslen om en umiddelbar besættelse af Lhasa og udsigten til den totale udslettelse af den tibetanske stat gav ikke tibetanerne noget valg.

Det bør bemærkes, at flere lande efter invasionen af Tibet fremsatte erklæringer under FN's generalforsamlings debatter, som afspejlede deres anerkendelse af Tibets uafhængige status. For eksempel erklærede den delegerede fra Filippinerne følgende: „Det står klart, at umiddelbart før invasionen i 1950 var Tibet ikke underlagt noget fremmed lands herredømme.“ Den delegerede fra Thailand mindede forsamlingen om, at størstedelen af staterne „tilbageviser påstanden om, at Tibet er en del af Kina“. USA sluttede sig til de fleste andre FN-medlemmer ved at fordømme den kinesiske „aggression“ og „invasion“ af Tibet.

I løbet af Tibets 2000-årige historie har landet kun været under en grad af udenlandsk indflydelse i kortere perioder i det 13. og 18. århundrede. Få selvstændige lande af i dag kan bryste sig af et lige så imponerende generalieblad. Som Irlands FN-ambassadør bemærkede under generalforsamlingsdebatterne vedrørende spørgsmålet om Tibet: „I tusinder af år, eller i hvert fald et par tusinde år, var Tibet lige så frit og havde lige så meget kontrol over sine egne affærer som nogen anden nation i denne forsamling og havde tusinde gange mere frihed til at tage vare på egne anliggender end mange af nationerne her.“

Fra et juridisk synspunkt har Tibet frem til denne dag ikke mistet sin status som stat. Det er en selvstændig stat under ulovlig besættelse. Hverken Kinas militære invasion eller den fortsatte besættelse har overført Tibets suverænitet til Kina. Som tidligere påpeget har den kinesiske regering aldrig påstået at have opnået suverænitet over Tibet gennem erobring. I virkeligheden anerkender Kina, at brugen af eller truslen om vold (udover de exceptionelle omstændigheder nævnt i FN-pagten), påtvindingen af en uligeværdig traktat eller en fortsat ulovlig besættelse af et land aldrig kan give en indtrængende stat ret til et territorium. Kinas krav er udelukkende baseret på den påståede underkastelse til nogle få af Kinas stærkeste fremmede herskere i det 13. og 18. århundrede. Hvis andre lande kom med så spinkle påstande baseret på deres imperiale fortid, hvor seriøst ville de så blive taget? Ved bare at overveje holdbarheden af Kinas argumenter, har vi så ikke accepteret en magtfuld moderne herskers ret til at invadere andre lande for, at de kan genskabe deres forfædres tabte imperier?

Kilde: <http://www.savetibet.org/resource-center/all-about-tibet/history-tibet-before-chinese-invasion-1949>. Artiklen blev oprindeligt trykt i *Cultural Survival Quarterly* 1988, bind 12, nr. 1.

Michael C. van Walt er international akademisk jurist og bestyrelsesmedlem i International Campaign for Tibet.

Kinesisk soldaterpatrolje, Lhasa © Vivi Walter

TIBET EFTERÅRET 2009 - HVAD SKETE DER EFTER DEMONSTRATIONERNE I 2008?

Af Jens Walter

Når man går rundt i Lhasa, virker livet for et overfladisk blik ganske normalt. Folk færdes i gaderne og køber ind. Pilgrimmene går deres vanlige ruter, og skolebørnene ses på vej til eller fra skole. Men man skal kun gå rundt i et par minutter, før man møder den første kinesiske soldaterpatrolje. Et par minutter til, så møder man den næste.

Jeg besøgte sammen med min kone, Vivi Walter, Tibet i efteråret 2009. Vi har været der med nogle års mellemrum siden 1994 – i alt 6 gange – så vi har kunnet følge udviklingen over en årrække. Formålet med vores rejse denne gang var at lave en „undercover“ filmreportage om udviklingen i Tibet efter opstanden i marts 2008 og de Olympiske Lege i Beijing i august samme år. Filmreportagen kan i øvrigt ses på internettet: www.tibetfilm.dk

Der er soldater på gaden over alt i Lhasa. Grupper på 5-6 maskinpistolbevæbnede soldater patruljerer døgnet

rundt. Der er tusindvis af soldater, der uafbrudt tramper rundt i byen. Patruljerne kommer forbi en med få minutters mellemrum i alle gader. Sommetider kan man se 2-3 soldatergrupper samtidig i den samme gade. Så voldsom og massiv en militær tilstedeværelse har der ellers ikke været i de sidste 15 år.

På hvert tredje eller fjerde hustag i den tibetanske bydel er der posteret soldater med kikkerter og maskinpistoler. De holder øje med alt, hvad der foregår, og rapporterer til soldaterne på gaden, hvis 3 eller 4 tibetanere mødes og taler sammen. Der er vejspæringer ved gadehjørnerne, hvor tibetanernes identitet bliver kontrolleret ved stikprøver. Kineserne kan altid passere uhindret. De bliver ikke kontrolleret.

Der er intet sikkerhedsmæssigt formål med at have tusindvis af soldater på gaden hver dag. Formålet er at

terrorisere den tibetanske befolkning til underkastelse. Tibetanerne er fortvivlede og desperate. Man bliver ofte spontant kontaktet på gaden, hvis der ikke er kinesiske soldater lige i nærheden. En aften ved 21-tiden blev jeg i en mørk gade passeret af en kinesisk soldaterpatrulje. Samtidig gik en ung tibetaner forbi. Han bøjede sig hen mod mig og hviskede: „The soldiers are killing us“, inden han hastigt gik videre i mørket.

Henrettelserne af tibetanere, der blev arresteret efter demonstrationerne og dømt ved standretter, fortsætter. Mens vi var der, blev to studenter, en ung mand fra Lhasa og en ung kvinde fra Ganden-området, henrettet ved injektioner. Oplysningerne går fra mund til mund, og vi fik dem af de lokale dagen efter, at henrettelserne havde fundet sted.

Ude i landet er der soldater og troppetransporter over alt. På de større veje er der politi- og militærposter med 3 til 5 km's mellemrum, hvor tibetanske biler og passagerer bliver kontrolleret.

BAGGRUNDEN FOR DEN FORØGEDE UNDERTRYKKELSE

Som bekendt demonstrerede tibetanerne i marts 2008 mange steder i Tibet. Under kampe med det kinesiske politi udartede demonstrationerne, og nogle kinesere blev dræbt på grund af ildspåsættelse. Kinesisk politi og militær hævnedes sig voldsomt og dræbte mellem 200 og 250 tibetanere. Efter oplysninger, som vi modtog af tibetanere, som vi mødte, blev døde demonstranter og personer, som var blevet skudt ved en „tilfældighed“, lagt i en massegrav uden for Lhasa.

Turen med den olympiske fakkeltog rundt i verden, som den kinesiske regering havde iscenesat som en manifestation af Kinas økonomiske udvikling og stormagtsstatus, blev ikke den succes, som man havde regnet med. Tværtimod. Der var protestdemonstrationer mod undertrykkelsen i Tibet og mod Kinas overgreb mod menneskerettighederne i almindelighed overalt i de store byer i Vesteuropa og Amerika. Vestlige politikere lagde op til de Olympiske Lege pres på kineserne om at forbedre tibetanernes forhold og

optage forhandlinger med Dalai Lama. Nogle landes politiske ledere gjorde det til en betingelse for deltagelse i de Olympiske Lege.

Den kinesiske regering var nødt til at bøje af, og den lovede at indlede forhandlinger og at forbedre menneskerettighederne for den tibetanske befolkning. Spørgsmålet er nu, hvad der kom ud af løfterne. To år efter opstanden kan man vurdere, hvilken politik den kinesiske regering har anlagt over for det tibetanske folk.

Kineserne har intet gjort for at forbedre tibetanernes menneskerettigheder, tværtimod har man gjort alt for at ydmyge og fornædte den tibetanske befolkning for at tvinge den til lydighed og underkastelse. Den kinesiske regering hævner sig grusomt på den tibetanske befolkning for det tab af ansigt i forhold til resten af verden, som regeringen i Beijing fik op til de Olympiske Lege i Beijing.

Fra slutningen af 1990'erne har den kinesiske ledelse ellers fulgt en linie, som gik under navnet „Den vestlige Udviklingsstrategi“, og som gik ud på at skabe loyalitet over for Kina hos den tibetanske befolkning ved hjælp af forbedrede materielle levevilkår samtidig med, at man udnyttede Tibets kolossale naturressourcer. At virkeligheden var en helt anden end den officielle kinesiske retorik, og at tibetanerne ikke fik forbedret noget som helst, men i stedet blev diskrimineret og marginaliseret, kom bl.a. til udtryk i protestdemonstrationerne i marts 2008. Nu har den kinesiske ledelse helt opgivet at få tibetanerne til at tro på, at den tibetanske befolkning har en fremtid inden for den kinesiske stat. Nu regeres Tibet udelukkende med bajonetterne. Nu er det terroren, der styrer landet.

DEN ØKONOMISKE UDPLYNDRING OG DISKRIMINATION

Kineserne investerer mange penge i byudvikling, infrastruktur og minedrift. Bydele, som kun er 5 til 10 år gamle, rives ned og erstattes af nye prestigebyggerier. For eksempel er størstedelen af det byggeri, som blev opført på øen i Kyichufloden for mindre end 10 år siden ved at blive revet ned for at give plads til nye bygninger. Det går også hårdt ud over den gamle tibetanske bydel. Tromsikhangmarkedet, det eneste store tibetanske handelscentrum, der var tilbage, er blevet jævnet med jorden, og de tibetan-

Kinesiske fiskerbåde i Yambrok Tso.
© Vivi Walter

Etablering af hydroelektrisk anlæg, der skal levere energi til mineraludvinding i Lhundrup distrikt © Vivi Walter

ske købmænd, som havde butikker i markedsbygningen, er blevet smidt ud. Hvem har gavn af denne udvikling? Selv de kinesiske statistikker viser, at de økonomiske forskelle mellem de etniske grupper er vokset markant.

I de senere år er kinesernes udnyttelse af Tibets kolossale naturressourcer intensiveret. Verdens tredjestørste uranforekomster findes i Tibet. Der er store mængder af kobber, jern, krom, bly, zink og andre værdifulde mineraler. Der etableres mineraludvindingsprojekter mange steder i Tibet. Mineralerne føres ud af Tibet og udnyttes i Kinas industrielle udvikling. Den tibetanske befolkning får ikke så meget som en krone ud af det. Den nye jernbane bruges ikke kun til persontransport. Jernbanen har mangedoblet kapaciteten til at transportere malm og mineraler ud af Tibet.

Hvis den tibetanske befolkning fik lov til at udnytte deres egne naturressourcer, kunne Tibet være et af verdens rigeste lande og tibetanerne have en levestandard som nordmændene eller saudiaraberne. Kinas investeringer bruges ikke til gavn for den tibetanske befolkning. Det er ikke udvikling, men udplyndring, der foregår.

Inden for landbruget, som hovedparten af den tibetanske befolkning lever af, bliver der ikke investeret. Kineserne er kun interesseret i den produktion, som gavner kineserne selv. Hvis en gruppe tibetanske bønder gik ind i en kinesisk bank for at låne penge til at etablere et andelsmejeri, ville de blive smidt ud af banken øjeblikkeligt. Men hvis det tibetanske landbrug blev moderniseret og fik en forædlingsindustri, kunne man f. eks. etablere en stor smørekseport og en kødeksport af samme slags som Australiens eller Argentinas.

Den økonomiske diskrimination af tibetanerne til fordel for de etniske kinesere finder sted overalt. I den store sø

Yamdruk Tso har den tibetanske lokalbefolkning drevet et udbytterigt fiskeri i århundreder. Nu ligger der kinesiske fiskerbåde. En kinesisk fiskerikoncern har af myndighederne fået eneret på fiskeriet, og det er blevet forbudt tibetanerne at fiske i søen.

DEN SKJULTE PROTEST

Den voldsomme undertrykkelse af den tibetanske befolkning efter 2008 har medført en stærk stigning i den religiøse aktivitet. Aldrig før har der været så mange mennesker, der dagligt beder foran Jokhang templet i Lhasa. Andre templer rundt om i landet oplever også en markant vækst i antallet af pilgrimme og andre besøgende. Tibetanerne bruger religionen og de buddhistiske templer som et frirum fra undertrykkelsen på samme måde som østeuropæerne brugte kirken som et frirum under den sovjetiske besættelse.

Hvis man som tibetaner går ud på gaden og råber „frit Tibet“, bliver man straks arresteret, tævet halvt ihjel og får en lang fængselsstraf. Men man kan udtrykke sine følelser gennem religionen. Bønner og ofringer bliver en manifestation af tibetansk identitet og en protest mod undertrykkelsen.

De kinesiske myndigheder forsøger at bekæmpe den religiøse aktivitet på alle mulige måder. De kinesiske soldater terroriserer de tibetanere, som beder foran templerne, ved at trampe rundt imellem dem og skubbe og puffe og chikanere så meget de kan. Myndighederne begrænser tibetanernes adgang til templerne ved at postere soldater, der skal kontrollere de besøgendes identitet, uden for templernes indgang. Det resulterer i at tibetanerne tit må stå i kø i mange timer for at komme ind i deres tempel.

Den ny politistation i Gandenklostret © Vivi Walter

Templerne er ofte omringet af kinesiske soldater og politifolk, som søger at skræmme folk væk med deres massive tilstedeværelse. Ved det smukke, gamle kloster Ganden har man opført en kæmpe stor politistation. Den er nu områdets største og højeste bygning. Det ville svare til, at man opførte en tyveetagers politistation foran Roskilde Domkirke. Alligevel flokkes tibetanerne om deres templer.

Også om aftenen og langt hen på natten er der tibetanere, som beder foran Jokhang templet. Tibetanerne opgiver ikke deres nationalfølelse og frihedstrang. De protesterer i det skjulte og bruger for eksempel deres mobiltelefoner til at få kontakt med omverdenen. De downloader protest-sange og hyldestsange til Dalai Lama, som de så spiller, når der ikke er nogen kinesere i nærheden.

KINA FORFØLGER TIBETANERNE OVERALT

Tibet er et fængsel som DDR før murens fald. Tibetanere, der forsøger at rejse til Indien eller Nepal, risikerer at blive fængslet eller skudt. Tibetanerne har selv sagt ikke mulighed for at kommunikere med omverdenen via e-mail eller post. Brugen af internettet til informationssøgning, som tidligere var udbredt, er nu næsten umuliggjort for tibetanerne. For eksempel er internetcaféerne i den tibetanske bydel i Lhasa lukket. Det er stort set kun de kinesere, der bor i Tibet, der har adgang til internettet.

I Chengdu, millionbyen i det vestlige Sichuan, er der et tibetansk mindretal, som mestendels bor i et særligt kvarter. Her oplevede vi, at de kinesiske myndigheder terroriserer de tibetanske beboere ved at lade mellem 50 og 100 politibiler køre langsomt rundt i bydelen (10 km

i timen) med hylende sirener hver eneste nat - natten igennem. Bydelen er også aflukket med militærposter etc. Det forekommer jo irrationelt at bruge stor energi på udelukkende at chikanere en bydels beboere, og vi havde ikke forestillet os det, før vi så det med vore egne øjne. Kineserne straffer hele bydelens befolkning. Den slags er jo set før, også i Danmark mellem 1940 og 45, men det bliver det ikke kønner af.

Kineserne forfølger også de tibetanere, som bor i Nepal. Kineserne presser den nepalesiske regering til at behandle tibetanerne så dårligt som muligt og til at fratage tibetanerne deres borgerrettigheder. Vi talte med nogle af de tibetanere, som bor i flygtningelejrene i Nepal, og de fortalte hvordan forholdene var blevet forringet for tibetanerne efter 2008 på grund af kinesernes økonomiske og politiske pres på den nepalesiske regering. Demonstrationer og meningstilkendegivelser er blevet forbudt for tibetanerne i Nepal. De har vanskeligere ved at få rejsetilladelse. Der er kommet postcensur. Den nepalesiske regering har indgået en aftale med Kina om at forøge grænsebevogtningen på nepalesisk side og at sende eventuelle flygtninge tilbage til Tibet, hvor der venter lange fængselsstraffe. Kina vil undgå, at verdenssamfundet bliver vidne til en forøgelse af flygtningestrømmen ud af Tibet.

På længere sigt har kineserne to muligheder: De kan forhandle med tibetanerne om et selvstyre, der kan give dem rimelige levevilkår og respekt for deres kultur og identitet. Eller de kan udrydde den tibetanske befolkning. Det er tydeligt, at tibetanerne ikke vil opgive deres modstand mod den kinesiske besættelse. Lidelse og tålmodighed er noget tibetanerne kender til.

INDKALDELSE TIL GENERALFORSAMLING I STØTTEKOMITEEN FOR TIBET

TID: ONSDAG DEN 31. MARTS KL.19.30

STED: BLÅGÅRD KULTURHUS, LOKALE 301, 3. SAL, BLÅGÅRDS PLADS 3, 2200 KBH. N

- Dagsorden for generalforsamlingen:
- Valg af dirigent og referent
 - Formandens beretning
 - Årsregnskab for 2009
 - Fastsættelse af kontingent for 2010
 - Indkomne forslag
 - Valg af bestyrelse, to suppleanter og kasserer
 - Valg af revisorer
 - Eventuelt

Kun medlemmer, der har betalt kontingent indenfor det seneste år, har stemmeret på generalforsamlingen. Et medlem kan møde med en skriftlig fuldmagt foruden sin personlige stemme. Forslag til behandling under punkt e) i dagsordenen skal indsendes skriftligt og være bestyrelsen (formand Anders Højmark Andersen, aha@city.dk) i hænde senest 6 dage før generalforsamlingen.

2 NYE FILM OM TIBET

Efter generalforsamlingen viser vi Lhamo Tso: Behind the Sea, en helt ny opfølgning på Jigdrel: Leaving Fear Behind, som vi viste under Tibet Filmfestival i maj 2009. Desuden viser Jens Walter sin nye dokumentarfilm fra Tibet, optaget undercover i oktober 2009.

Vi håber, at så mange som muligt møder op. Vi byder på te og kaffe under mødet.

annonce

KULTURELT SÆRARRANGEMENT MED TENZIN GÖNPO
FREDAG D. 23. APRIL KL. 19.30
 En aften med traditionel tibetansk musik og samtaler om kultur. Der serveres tibetansk smørte og lidt til.
 Entré kr. 200,- (kun få pladser, bestilling nødvendig)
 Zeichner & Wiinstedt
 Orientalske tæpper
 Strandboulevarden 9, 2100 Kbh. Ø
 Tlf.: 35387819/29443508
 www.zeichner.dk

KULTURAFTEEN I RESTAURANT HIMALAYA MED TENZIN GÖNPO
LØRDAG D. 24. APRIL KL. 18.00 (KONCERTEN STARTER KL. 20.00)
 Der serveres en 8 retters tibetansk menu (kød og vegetarisk) inkl. velkomstdrink.
 Entré Kr. 250,-
 Bordbestilling nødvendig, begrænset antal pladser.
 Restaurant Himalaya
 Herluf Trollesgade 5, 1052 Kbh. K
 Tlf: 3332 3708
 www.himalayarest.dk

Den tibetanske musiker, sanger og danser
TENZIN GÖNPO
 kan igen opleves i København den 23. og 24. april 2010

Demonstration på Tibets nationaldag mod regeringens verbalnote om Tibet

Onsdag den 10. marts kl. 17.00

Christiansborg Slotsplads

Vi byder på varm te og der bliver taler, musik, lystænding, sang og underholdning fra en scene.

Medbring gerne tibetanske flag og stearinlys.

Læs mere på side 4.

Arrangører: Støttekomiteen for Tibet, Studerende for et Frit Tibet og Det Tibetanske Samfund i Danmark

Generalforsamling i Støttekomiteen for Tibet og nye film

Onsdag den 31. marts kl. 19.30

Blågård Kulturhus, lokale 301, 3. sal, Blågårds Plads 3, 2200 Kbh. N

Efter generalforsamlingen viser vi to nye film om Tibet.

Vi byder på kaffe og te.

Se dagsordenen på side 31.

Kulturelt særarrangement med Tenzin Gönpo

Fredag den 23. april kl. 19.30

Zeichner & Wiinstedt Orientalske tæpper, Strandboulevarden 9, 2100 Kbh. Ø

(se annoncen på side 31)

Kulturaften i Restaurant Himalaya med Tenzin Gönpo

Lørdag den 24. april kl. 18.00

Restaurant Himalaya, Herluf Trollesgade 5, 1052 Kbh. K

(se annoncen på side 31)

AFSENDER: STØTTEKOMITEEN FOR TIBET,
RYESGADE 90 A, 2100 KØBENHAVN Ø
RETURNERES VED VARIG ADRESSEÆNDRING

PP

DANMARK

POSTBESØRGET BLAD
ID-NR 47734

